

Meeqqanut Ilaqutariinnermullu politikki

Kommuneqarfik Sermersooq

2010- april 2013

Imai

Imai.....	2
Aallaqqaasiut	4
Siunertaq.....	6
Pingaartitat.....	6
Pingaarnertut takorluugaq.....	7
Politikkimi immikkuualuttut	8
1. Peqqinnissamut politikki	8
Peqqinnissamik siuarsaaneq	10
Pinaveersaartitsineq	10
Takorluugaq.....	10
Suliniuteqarfiit.....	10
Nerisat.....	11
Pujortartarneq.....	12
Imigassaq aanngajaarniutillu	13
Timigissarneq	14
Imminut toquttarnernik pitsaaliuineq.....	15
Atoqatigiinnikkut kinguaassiutitigut nappaatinik tuniluuttunik pitsaaliuineq	16
Meeqqat inuusuttullu peqqinnissaannik siuarsaaneq	17
2. Meeqqanut Inuusuttunullu politikki	18
Takorluugaq.....	19
Suliniuteqarfiit.....	20
Siusissukkut pinaveersaartitsinerusumillu suliniarnissaq.....	20
Inuusuttut angajoqqaajusut	22
Sunneeqataaneq.....	22
Akisussaaneq	23
Suleqatigiinneq	24
Ilivitsuutitsineq, ataqatigiisitsineq ikaarsaariartitsinerillu	24

Peqqinnissaq atugarissaarnerlu	25
Ilikkariartorneq suliaticigullu ineriartorneq	26
Kulturi sunngiffillu	27
3. Suliffeqarnermi politikki	28
Takorluukkat.....	29
Suliniarfissat	30
Ilinniartitaaneq suliffissallu	31
Namminersortunik ilinniarfinnillu suleqateqarneq	32
Nutarterineq ineriartornerlu	33
4. Innarluutilinnut politikki	34
Takorluugaq.....	35
Suliniuteqarfiit.....	35
Ulluinnarni inuuneq.....	35
Tapersersuineq oqilisaassinerlu	36
Ilinniartitaaneq suliffeqarnerlu	37
5. Utoqqarnut politikki	38
Takorluukkat.....	39
Suliniuteqarfiit.....	39
Inuunerup naleqassusia	40
Ineqarneq	41
Nammineq inuunermut akisussaaneq	41
Toqqissisimaneq, tatiginnineq, paaqqinnineq isumassuinerlu	42
Utoqqarnut tunngasuni sulisut suliamik pingaartitsinerat, attaveqaqatigiinnerat ammasuunerallu	43

Aallaqqaasiut

Kommuneqarfik Sermersuumi kommunalbestyrelsip Meeqqanut Ilaqutariinnermullu politikkiat kalaallit kulturitoqaata pilertortumik pitsaasumillu ineriartorneranik kinguaariillu nutaat tamarmik kulturimik inunngorfigisaminnik tunngavileeqqittarnerannik aallaaveqarpoq Meeqqanut Ilaqutariinnermullu politikkip kommunimi meeqqanut tamanut pitsaasumik toqqissisimanartumillu alliertortitsinissamut qularnaarivioqataanissaa pingaaruteqarpoq. Tamatumunnga peqatigitillugu Meeqqanut Ilaqutariinnermullu politikki ilaqutariinnut tamanut naleqquttumik tunngavissiissaaq, nukissaat, ilaqutariinnikkut, inuttut, nunami sumiinnikkut, nunagisami kulturikkullu tunuliaqutaat apeqqutaatinnagit, taamaalilluni kikkulluunniit tamarmik nunatsinni inuiaqatigiinnut pitsaasumik peqataasinnaaniassammata kommunimilu sulinermut ingerlatseqataallutik.

Kommuneqarfik Sermersooq kommuniuvoq suli allanngoriartortoq, aningaasaqarnikkut, inooqatigiinnikkut kulturikkullu. Kommunerusuuaqalernerimi attavilersuutitigut nunamilu sumiinnermut tunngasutigut suliassaqarpoq taamaattorli Meeqqanut Ilaqutariinnermullu politikkip kommunimi tamarmiusumi innuttaasunut tamanut atuunnissaa paasineqassaaq, tassa imaappoq politikki kommunimi najugaqarfinnut tamanut, illoqarfinnut nunaqarfinnullu atuutissaaq. Taamaattumik Meeqqanut Ilaqutariinnermullu politikki anguniakkarineqartut piviusunnogrtinneqarfigisaannik periusissaliornermi iliusissatullu pilersaarusiornermi suliassat siornatungaani taaneqartut pingaartinneqassapput. Innuttaasut pineqartut, inuusuttuugunik utoqqaagunilluunniit, kiisalu angutaagunik arnaagunilluunniit qanorlu pisinnaatigigunik pitsaasumik inuuneqalernissamut periarfissinneqarfigisaannik atugassaqartitsinissaa kommunip suliassaraa, inummut pineqartumut inuiaqatigiinnullu peqataaffigisaanut iluaqutaasumik. Tamatumunnga peqatigitillugu innuttaasut kommunimi tunngavissinneqartuni iliornissamut akisussaaniissaat pingaaruteqarpoq, kommune innuttaasorlu atugarissaarnerup qaffasinnerpaaffissaa anguniarlugu suleqatigiinniassammata.

Meeqqanut Ilaqutariinnermullu politikki pineqarpoq meeqqanut ilaqutariinnullu suliniarneq tamarmiusoq, inooqatigiinnikkut inuttullu atugaat apeqqutaatinnagit, kiisalu ilinniartitaanissamut, inuttut atugaqarnissamut, suliffeqarnissamut, sunngiffimmi sammisassaqarnissamut, ineqarnissamut peqqissuunissamullu periarfissanut tunngatillugu meeqqat ilaqutariillu atugaasa pitsanngorsartuarneqarnissaat sammineqarluni.

Meeqqanut Ilaqutariinnermullu politikki suliassaqarferujussuarmut taamatut isigineqartussamut pingaarnertut politikkiuvoq taamaattumik nalinginnaasunik soorlu siunertamik, ataatsimut pingaartitanik pingaarnertullu takorluukkamik aallarniuserneqarpoq, taamaattorli Meeqqanut Ilaqutariinnermullu politikki pineqartut ilaat ataasiakkaat sammiinnarniarlugit takulertorsinnaajumallugillu pingaarnertut politikki alanngittaatitut isikkoqarpoq, politikkip ilaaniittut politikerinit akuerisaasut allakkani kingusinnerusukkut immikkut allaaserineqarnerat ataaniilluni. Naggasiullugu pineqartumi aaqqissugaasumik suliniarfiusut pingaarnerpaat allattorneqarput.

Atuarluarisi!

Aaja Chemnitz Larsen , Tunnguinermut pisortaq

William Kriegel Piorsaanermut pisortaq

Astrid Fleischer Rex, Tunnguinermut Ataatsimiititap siulittaasua

Mille Søvndahl Pedersen Piorsaanermut Ataatsimiiti-tap siulittaasua

Justus Hansen, Suliffeqarnermut ataatsimiititami siulittaasoq

Asii Chemnitz Narup, Borgmesteri

Kommunalbestyrelsimit akuerineqarpoq ulloq. 26.1.2010

Siunertaq

Meeqqanut Ilaqutariinnermullu politikkiimi Kommuneqarfik Sermersuup pineqartumi politikikkut siunertai taakkulu pingaaruteqassusiat kommunimi soqutiginnittunut erseqqissarneqassapput.

Taamaalilluni Meeqqanut Ilaqutariinnermullu politikkiimi:

- Kommunip Meeqqanut Ilaqutariinnermullu tunngasuni suniarnera akissuteqarfigineqassaaq
- Tulleriarinissamut pingaarnertut tunngaviliisoqassaaq
- Ingerlatsivinni suliniarnerit akornanni ataqatigiisitsinissaq qularnaarneqassaaq
- Maannamut suliniarnerit ingerlaavarnissaat suliassaqarfiillu akornanni ataqatigiinnissaat qularnaarneqassaaq
- Avataani suleqatigiinnermut tapersiutaassaaq
- Suliatigut ineriartortitsinermik, pitsaassutsimik qularnaarinermik piginnaasanillu ineriartortitsinermik toqqaaviussaaq
- Innuttaasut najukkamilu inuiqatigiit peqataatinneqarnissaannut tunngaviussaaq

Pingaartitat

Kommunalbestyrelsip Meeqqanut Ilaqutariinnermullu politikkia pitsaasumik inuuneqarnerup suunissaanut tunngavinnik arlalinnik tunngaveqarpoq inunnillu akuersaartumik isiginneriaaseqarnissamik aallaveqarluni. Pingaartitani meeqqanut, inuusuttunut ilaqutariinnullu tunngatillugu qanimut sullissinerup pingaarutilimmik inissisimanagera suliniarfiuneralu aallaavigineqarpoq, inummik pineqartumik suleqateqarnikkut inuiaqatigiinni ataatsimuulerrifiusumik, pissusilersornissamik paasinninnermik, akuerinninnermik akuliutsitsinermillu tunngavilimmik. Ataqatigiissutsimik misigisimaneq najukkami kulturimut immikkullu issutsimut ataqqinninnermik tunngaveqartinneqassaaq, najukkami inuiaqatigiinni inuttut, suliatigut anersaakkullu nukissat ineriartornissakkullu periarfissat sammineqarfigisaannik. Ataatsimuussutsimi assigiinngiaartuunissamut inissaqartitsisoqassaaq kikkulluunniillu pitsaasumik pingaartitamillu inuuneqarnissamut periarfissaqassapput.

Inuttut pingaartitat atorneqartariaqartut tassaapput:

- **Uppernassuseq** – innuttaasut ammasumik naapinneqartassapput kommunillu akisussaanera, kiisalu Meeqqanut Ilaqutariinnermullu politikkiimi anguniakkat aallaavigalugit ilivitsuutitsilluni ataqatigiisitsillunilu eqqarsarnissaa naatsorsuutigisinnaallugu
- **Ataqqinninneq** – innuttaasut qitiutinneqassapput, kiisalu inissaqartitsinissap assigiinngitsuunissamillu inissaqartitsinissap qularnaarneqarnissaa kommunip kissaatigaa. Inuit tamarmik namminneq inuuneri pingaartitaqarsinnaatitaanerit isumaqarsinnaatitaanerallu ataqqineqassaaq

- **Pimoorussineq** – innuttaasut misigissapput kommune tamat inuunermi pitsaanerusemik atugaqarnissaannut anguniagaqartumik angusassallu eqqarsaatigalugit suliniarnermi suliatigut inuttullu pimoorussisoq. Tamatumunnga peqatigitillugu innuttaasut taamatutaaq isumassarsianik suliniutinillu suliniarnermut tamarmiusumut tapertaasinnaasunik suaiaqarnermi pimoorussinissaat qjarunneqassaaq

Pingaarnertut takorluugaq

Innuttaasut kommunillu suleqatigiinnerat 2013-imi tamakkiisumik ineriartortinneqarsimassaaq, innuttaasut kommunip killiliussaanni pineqartumut, ilisarimasanut inuiaqatigiinnullu nuannaarutaasumik atugarissaarnerpaanissamut akisussaalersimassallutik.

Tassa imaappoq:

- Ilivitsuitsilluni, assigiinngitsunik suliallit suleqatigiinnerisigut pineqartullu pisinnaasaanik piginnaasaanillu akuersaartumik atuiartornikkut sulisoqassaaq
- Kommunimi sulisut piginnaasaqassapput suliatigullu ilisimasaqarluarlutik
- Pineqartoq misigissaaq ullut tamarmik ataqatigiissuusut
- Pineqartoq ilinniarsinnaanermut, suliffeqarsinnaanermut inuiaqatigiinnilu innuttaanissamut piareersarneqassaaq
- Pineqartup nammineq ilaqtamilu atugarissaarnissaanut akisussaaniissamut kaammattorneqassaaq
- Innuttaasut tamarmik, qanorluunniit ukioqaralarunik qanorluunniillu suaassuseqaralarunik, nunami suminngaanneeraluarunik toqqissisimanermik, iluarinninnermik sapinngisamillu peqqissuunermik misiginissamut periarfissaqassapput
- Innuttaasut tamarmik, qanorluunniit ukioqaralarunik qanorluunniillu suaassuseqaralarunik, nunami suminngaanneeraluarunik, peqataaffiusumik kulturikkullu ilanngutsitsiviusumik sunngiffimmi pitsaasumik inuuneqarnissamut periarfissaqassapput

Meeqqanut Ilaqtariinnermullu politikkimut takorluukkanik piviusunngortitsineq makkunuuna pissaaq:

- Ineriartortitsinikkut sulisullu misilittakkanik paarlaasseqatigiinnerisigut ilisimasanillu avitseqatigiinnerisigut suleriaatsinik atorneqartunik **Nutarsaaneq**, taamaalilluni najukkani inuiaqatigiinnit tamani misilittakkat pitsaanerpaat iluaqutaaniassammata isumassarsiorfiullutillu. Nunani allani suleqatinik ilisarimasaqalernikkut suliatigullu paarlaasseqatigiinnikkut peqataarusussuseq pitsaassuserlu nukittorsarneqassaaq

- Kommunimi soqutiginnittunut tamanut iluaqutaasumik suliassanut politikerinit akuerineqartunut suliniarnernik **Pisariillisaaneq** anguniakkiorfiginninnerlu
- Meeqqanut ilaqutariinnermullu tunngasunik innuttaasut ilisimassusaannut kommunerujussuarmi assigiinngitsorpassuunermut ataqqinnilluni ataatsimut kinaassutsimik pilersitsinissap anguneqarnissaanut pingaarutilittut **Sorlaliineq**. Sorlaliinissaq qularnaarniarlugu naammassiniarlugulu ingerlatsivinni pineqartuni periusissatut iliusissatullu pilersaarusiortoqassaaq

Politikkimi immikkuualuttut

Politikkimi immikkuualuttut tulliuttut Kommuneqarfik Sermersuumi qaninnerusooq ungasinnerusorlu eqqarsaatigalugit Meeqqanut Ilaqutariinnermullu tunngasuni sulinerlut tunngavissaassat kommunalbestyrelse aalajangiivoq.

1. Peqqinnissamat politikki
2. Meeqqanut Inuusuttunullu politikki
3. Suliffeqarnermut politikki
4. Innarluutilinnut politikki
5. Utoqqarnut politikki

1. Peqqinnissamat politikki

Peqqinnissap pinaveersaartitsinerullu kommunip ingerlatsinerani pingaartinneqartorujussuunerisa Peqqinnissamat politikkeqarnikkut erseqqissarneqarnissaat Kommuneqarfik Sermersuup kissaatigaa.

Taanna suliniuteqarfiit Inuunerittap sammisai, kiisalu anguniakkat politikerinit akuerineqartut aallaavigalugit peqqinnissamik pinaveersaartitsinermillu suliaqarnermut takorluukkanik tunngavissanillu imaqarpoq.

Peqqinnissamat politikkimik piviusunngortitsinissami iluatsitsilluarumalluni tamatumunnga akisussaanerup immikkoortortat akornanni ataatsimoorussaanaassaa pingaaruteqarpoq. Taamatuttaaq innuttaasut sulinermi akuliutsinneqassapput, namminneq peqqissuunissaminnut akisussaanerulernermikkut, taamaattorli peqqinnartumik toqqaanerup ajornannginnerulernissaanut kommune innuttaasunut atugassaqartitsinissamat akisussaasuvoq.

Peqqinnissamut politikkeqarnermi iluaqutissat:

- Peqqinnissamut politikkimik ineriartortitsinikkut kommunip innuttaasut peqqissuunissaannik siuarsaanissamut isumai suliniutaalu ersersinneqassapput
- Peqqinnissamut politikkeqarnikkut suliniarfioersut ataqatigiissaarluarneqarnerunissaannut ingerlatsivinnilu sulissaqarfiit akornanni ataqatigiissitsilluarnerunissamut tapersiisoqarsinnaavoq
- Peqqinnissamut politikkimi sullivimmi avatangiisit, inooriaatsip inuttullu akisussaanerup akornanni akulerissitsineq taperserneqarsinnaavoq, ass. Suliffeqarfinnik naliliisarnikkut
- Kommunimi peqqinnissamik siuarsaanermik sulinermik sorlaleeqataaviusinnaavoq
- Ingerlatanut iliuutsinullu aalajangersimasunut pilersaarutitut atorineqarsinnaavoq
- Peqqinnissamut politikki suliffeqarfimmi avataanilu paasititsiniarnermut pitsaasumik nalilerujussuuvoq taamaalillunilu kommunimut sulisunik sulisorinniinnarnissamut sulisussanillu pilersitsinissamut tapertaassalluni

Peqqinnissaq tassaaginnangilaq napparsimaneq pissutigalugu sulinngittarneq. Peqqinnissaq inuunermi nalilinnut akornuteqaranilu periarfissanut tunngavoq oqaatigisanullu ilaangikkaluartoq katsorsaanerminngarnit pinaveersaartitsinissaq pitsaaneruvoq.

WHO-p peqqinnissaq ima nassuiarpaa: ”Peqqinneq tassaavoq timikkut, tarnikkut inuttullu peqqilluinnarneq tassaaginnaranilu napparsimaneq sanngiillisimanerlu pissutigalugit sulinnginneq” (WHO, 1998)

Taamatuttaaq kikkulluunniit peqqissuunissaat anguniarlugu katsorsaanerup akerlianik peqqinnissamik siuarsaasariaqarneq **Ottawa Charteret-imit** erseqqissarneqarpoq. Peqqinnissaq ulluinnarni inuunermut tunngavittut isigineqarpoq oqaasiullunilu pitsaasoq inuttut namminerlu nukissanik timikkullu pisinnaasanik pingaartitsiviusoq.

Ottawa Charteret-imi peqqinnissamik siursaaneq ima isumaqarpoq:

- Peqqinnissamik siursaaviumik politikkilliornissaq
- Avatangiisinik tapersiiviusunik pilersitsinissaq
- Najukkami inuiaqatigiinni suliniarnermik nukittorsaanissaq
- Inuttut pisinnaasanik ineriartortitsinissaq
- Peqqinnissaqarfimmik nutaatut ilisimatitsinissaq

Peqqinnissamik siuarsaaneq

Tassaatinneqarpoq ingerlatat, tunngavissat sulinerillu pineqartup peqqissusianik inuiaallu peqqissusiannik siuarsaaniarfiusut peqqinnissamat tunngasut, ilaatigut innuttaasut nukissaannik iliuuseqarsinnaassusiannillu nuttartitsinikkut, ilaatigullu peqqinnartumik toqqaanissamat tunngavissiinikkut.

Pinaveersaartitsineq

Tassaatinneqarpoq ingerlatat peqqinnissamat tunngasut, nappaatit, nalaassinerlorujussuarnikkut ajornartorsiutit ajutoonerilluunniit pilertarnerinik, ineriartortarnerinik ajorseriartarnerinillu pinaveersaartitsinerusut taamatullu pineqartup peqqinnissaanik inuiaallu peqqinnissaannik siursaaviusut. Innuttaasut nappaateqalersimasut innuttaasullu allat qanorluunniit peqqissusillit pinaveersaartitsivigineqarsinnaapput.

Takorluugaq

Kommuneqarfik Sermersooq kommunimi peqqissumi peqqissunik innuttaqassasoq:

- Innuttaasut qanorluunniit suaassuseqaralarunik, ukioqaralarunik, nunami sumingaanneeraluarunik, nappaateqaralarunik, atoqatigiinnikkut pissuseqaralarunik allatulluunniit allaanerussuteqaralarunik peqqinnissamat periarfissaat assigiit. Tamatuma kingunerisinnaavaa inuiaqatigiinni immikkut ulorianartorsiortunut immikkut suliniuteqarnissaq
- Avatangiiisit piujuartussat innuttaasut ulluinnarni pissusissamisoortumik atugassaattut
- Nammineq peqqinnissamat akisussaaneq kommunip innuttaasut peqqinnartumik toqqaanissaannut ikiutissatut tunngavissiaatigut periarfissiunneqartoq

Soqutiginnittut tamarmik, kommune, suliffeqarfiit, innuttaasut ilinniarfiit il.il. takorluukkamik piviusunngortitsiniarlutik suleqatigiissapput.

Suliniuteqarfiit

Pinaveersaartitsinermut tunngasuni ullumikkut peqqinnissakkut suliassaanerpaat tassaavoq KRAM-imut (Kost, Rygning, Alkohol og Motion (Nerisat, Pujortartarneq, Imigassaq Timigissarneq - NPIT)) tunngasunut nappaatinut inooriaatsimik tunngavilinnut, toqusoqartarneranut akunnattumillu sivissusilimmik inuusarnermut pingaaruteqarlunnartunut sisamanut taakkununga atatillugu inooriaaserput. Kalaallit Nunaata sinneranituulli Kommuneqarfik Sermersuumi ukiuni qulikkuutaani kingullerni pualavallaartut amerlerujussuarsimapput diabetes type 2-millu siusinnerusukku "utoqqaat nappaataannik" taaneqartartumik nappaatillit taamatulli amerleriarlutik, nappaat taanna aamma meeqqanit inuusuttuniillu nappaatigineqalersoq. Tamatumunnga peqatigitillugu eqqortoq tassaavoq imigassamik, aangajaarniutinik tupamillu kommunimi atuisoqartorujussuummat atuinerlu tamanna peqqinnissamat inooqataanermullu naapertuutinnigitsumik sunniuteqarpoq.

KRAM-imut tunngasut taakku aamma Inuunerittami suliniuteqarfinnilu politikerinit akuerineqartuni ilaatinneqarput, taamaattumik taakku sisamat suliniuteqarfinnit kommunalbestyrelsip Peqqinnissamut politikimi sammisassatut toqqagaanit eqqumaffigineqarnerpaassapput.

Imminut toquttarneq inuunermi ukiunut annaasanut amerlanerpaamik pissutaasarpog Kalaallit Nunaannilu inuusuttut imminut toquttartut amerlanersaapput. Taamaattumik imminut toquttarnermut pitsaaliuineq suli sammineqartuariaqarpoq. Kinguaassiutitigut nappaatigineqartartut ikiliartorput nunanulli Kalaallit Nunaannut assersuutigineqartartunut sanilliullugit suli amerlavallaarput, taamaattumillu atoqatigiinnerni kinguaassiutitigut nappaatinik tunillaattunik pitsaaliuineq immikkut ittumik suliniuteqarfigineqartariaqarpoq. Taamaattumik meeqqanut inuusuttunullu peqqissutsimik siuarsaalluni immikkut ittumik suliniuteqartoqartariaqarpoq, tassami tamakku ukiui suliniuteqarnermit sunniiffigineqarsinnaanerpaagamik.

Tamakku taaneqartut tamarmik Inuit peqqissusiannik suliniuteqarnermut, Inuunerittamut, ilaatinneqarput, taamaattumillu Kommunalbestyrelsip Peqqissutsimut politikiani suliniuteqarfiupput.

- Nerisat
- Pujortartarneq
- Imigassaq atonerluinerlu
- Timigissarneq
- Imminut toquttarnernik pitsaaliuineq
- Atoqatigiinnikkut kinguaassiutitigut nappaatinik tuniluuttunik pitsaaliuineq
- Meeqqat inuusuttullu peqqinnissaannik siuarsaaneq

Nerisat

Nerisat innuttaasut peqqinnerannut pingaaruteqassusianni pingaartumik nerisat naapertuutinningsumik katitigaanerisa nerivallaarnerullu peqqissutsimut kingunerisaat pineqarput. Nerisartakkat inuiaat peqqinnissaannut pineqartullu atugarissaarneranut pingaarutilerujussuupput; nerisassanut ileqqut isummallu meeraanermiit tunngavilerneqartarput inuunerlu naallugu peqqinnissamut kinguneqartaqarlutik. Pualavallaartut amerliartupiloorput pualavallaarnerlu inooriaatsip nassatarisaanik nappaateqaleratarfiusinnaavoq soorlu uummatip taqaasigut nappaatinik, sukkornermik (diabetes) il.il., kiisalu tamatuma kingunerisaanik toqusoqarsinnaalluni. Pualavallaarneq sulinngitsoorfiunerulersarpoq napparsimmavinnilu uninnganerulerfiusarluni.

Anguniakkat

Pualavallaartut ikilisinneqarnissaat sulissutigineqartariaqarpoq innuttaasullu peqqinnartunik nerisaqartut Nerisaqarnermut Siunnersuisoqatigiit siunnersuutaannik qulinik taakkuninnga malinnittut amerlineqartariaqarlutik

Tassa imaappoq:

- Kommunip Paarisa allallu suleqataanissaminut piukkunnartut suleqatigalugit nerisat nerisarisassatullu siunnersuutit qulit taakku pillugit pitsaasumik paasiuminartumillu paasissutissiinissaq qularnaassavaa
- Kommune meeraanermi siusissukkut pitsaasunik nerisaqarnikkut ileqqoqalersitsisarnissamut peqataassaaq
- Kommunimi nerisaqartitsinikkut aqqissuussinerit (atuarfimmi nerisaqartitsineq, sullissiveqarfanni nerisaqartitsineq il.il.) inuussutissaqarluartunik illinnartunillu katitigaanissaat qularnaassavaa, utoqqaat nererusussusikillimasut taamatullu kukkusumik nerisaqalersinnaasut nerisakilliulersinnaasullu immikkut isumagineqassapput
- Nerisat kantiinani neqeroortigineqartut (suliffeqarfanni, inuusuttut klubbiini, timersortarfanni, naluttarfanni il.il.) peqqinnartuutinneqarnissaannut, inuussutissaqarluarnissaannut illinnasaarneqarnissaannullu kommune peqataasariaqarpoq
- Mamakujunnik, naatsiat panertukkunnik, sodavandinik assigisaannillu sassaallertarnerup qaqutigut pisarnissaanik isumaqarneq siuarsartariaqarpoq kommunillu peqqinnangitsunik nioqqutissaqarnerata millisarneqarnissaa peqqinnartunillu amerlanerusunik toqqagassaqartitsisoqarnissaa pillugu niuertarfiit, kantiinat il.il. suleqatigisariaqarpai
- Meeqqat pualavallaartut siusissukkut ujartorneqartariaqarput tamatumalu malitsigisaanik pineqartunut ilivitsuutitsilluni suliniartoqartariaqarluni

Pujortartarneq

Pujortartarneq ulorianaatilittut isigineqartariaqarpoq, tamatumani pinaveersaartitsinerit napparsimasoqartarneranik toqusoqartarneranillu ikilisaaqataaviusinnaallutik. Pujortartartoq pujortanngisaannarsimasumut sanilliullugu agguaqatigiissillugit ukiut qulingajaat sivikinnerusumik inuusarpoq tamatumalu saniatigut pujortartartup inuunerani ukiorpassuit kingullit inuuneq pitsaannginnerulersimasinnaasarluni. WHO naapertorlugu tupa nunarsuarmi toqussutaanerpaat tulleraat inersimasullu akornanni toqusartut 10 %-iisa missaannut toqqaannartumik pissutaasarluni. Nunani killerni ukiumut toqusartut sisamararterutingajaat pujortartarnermik pissuteqartinneqarsinnaapput. Pujortartarneq sulinngitsoorfiunerulersarpoq napparsimmavinnilu uninngatitsiviunerulersarluni.

Anguniakkat

Pujortartartut ikilinissaat sulissutiginiarneqassaaq, pingaartumik naartusut pujortartartut, kiisalu inuusuttut pujortalersartut ikilisinneqartariaqarput. Aammattaaq pujortarfigitittartut ikilisariaqarput.

Tassa imaappoq:

- Paarisa allallu suleqataanissaminut piukkunnartut suleqatigalugit pujortartarneq akiorniarlugu paasititsiniaasoqartariaqarpoq, pingaartumik meeqqanut, inuusuttunut naartusunullu
- Pujortarfigitinnerup peqqissutsimut sunniuttarnera pillugu kommune ilisimatitsiuartariaqarpoq
- Kommunimi avatangiisit pujortarfiunngitsut annertusarneqartariaqarput, ass. neriniartarfiit, cafeet, imerniartarfiit, pisortat suliffeqarfiutaat assigisaallu tamarmik pujortarfiunngittariaqarput
- Avatangiisit meeqqanik paaqqinniffiusut pingaartumik eqqumaffigineqartariaqarput. Taamaattumik meeqqerivinni ininiluunniit angerlarsimaffimmi meeqqanik paaqqinniffiusuni pujortarneq inerteqqutaasariaqarpoq
- Kommunimi suliffeqarfiit ilinniarfiillu tamarmik pujortartarnermut politikkeqartariaqarput
- Kommune sullinniakkanut pineqartunut naleqqussakkanik pujortarunnaarsitsiniarluni pikkorissartitsinernik neqerooruteqarnissamut sulissuteqassaaq
- Kommunimi pujortarunnaarnissamut ilitsersuisunik ilinniartitsisoqassaaq

Imigassaq aanngajaarniutillu

Imigassaq aanngajaarniutillu napparsimanerulertarnermut toqusoqarnerusarneranullu pissutaavoq. Inuit killigitaasutut kaammattuutigineqartut sinnerlugit imigassartortartut inunnit killigitanik ataqqinnittunit agguaqatigiissillugit ukiunik sisamanik tallimanilluunniit siusinnerusukkut toqusarput. Aammattaaq misissuinermi paasinarsivoq naalliutsitsilluni pinerluttarnerup ilarujussua imigassamik aamma/imaluunniit aanngajaarniutinik sunnersimaneqarnermi pisartoq, taamatuttaaq angerlarsimaffinni naalliutsitsinerup ilarujussua imigassamik/aanngajaarniutinik sunnersimaneqarnermi pisarpoq. Imigassaq/aanngajaarniutit suliat meeqqanik ajortumik pinninnermut/paarsinerlunnermut tunngasut ilarpassuini pissutaasarpog, taamatuttaaq angallannikkut ajutoornerpassuit imigassartorsimanernik pissuteqartarput. Imigassaq aanngajaarniutillu sulinngitsoorfiunerulersarput napparsimmavinnilu uninngatitsiviunerulersarlutik.

Tamakku tamarmik Kommuneqarfik Sermersuumi atuuttoorujussuupput, kiisalu innuttaasunit, kommuninit politikeriniillu eqqumaffigineqartorujussuullutik. Taamaattumik aamma Akuersissuteqartarnermut politikkimik ilanngutsitsiviusumik immikkut Imigassamut politikkilliortoqarnissaa kommunalbestyrelsip aalajangerpaa. Imigassamut politikki allakkani immikkut allataasuniipput.

Anguniakkat

Imigassamik atuvallaarnerup annikillisarneqarnissaa, kiisalu inuusuttut imigassartortalersarnerisa sapinngisamik kingusissuutinneqarnissaa sulissutigineqassaaq.

Imigassamik atornerluinerup pissutigisaanik kingunerisatut sunniutaasut – taakkununga ilanngullugit ilaqutariinnut tunngatillugu kingunerisatut sunniutaasut annikillisinneqassapput.

Innuttaasut aanngajaarniutininik aamma/imaluunniit nakorsaatinik misileraasartut aamma/imaluunniit pinngitsuuisinnaajunnaartartut ikilisinneqarnissaat sulissutigineqassaaq tamatumunngalu peqatigitillugu atornerluinerup kingunerisaanik sunniutaasut – taakkununga ilanngullugit ilaqutariinnut tunngatillugu kingunerisatut sunniutaasut annikillisinneqassapput

Tassa imaappoq:

- Kommunimi innuttaasut akornanni imigassamik atuinerup aanngajaarniutinillu atuinerup ineriartornera malittarineqassaaq
- Kommune Paarisamik allanillu suleqataanissaminnut piukkunnartunik suleqateqarluni imigassap aanngajaarniutinillu sunniutipilugisartagaat kiisalu kommunimi katsorsaansamikkut neqeroorutaasut pillugit innuttaasunut paasititsiniaajuassaaq
- Kommunip meeqqanut inuusuttunullu siusissukkat pinaveersaartitsinissaq, aamma atuarfinni angajullernut inuusuttullu ilinniarfiini immikkut suliniarnissaq qularnaartariaqarpaa
- Kommunimi suliffeqarfiit ilinniarfiillu imigassamut politikkeqassapput
- Innuttaasunut imigassamik/aanngajaarniutinik ajornartorsiuteqartunut katsorsaavinnik attuumassuteqartunik peqartariaqarpoq, kiisalu meeqqanut ilaqutariinni imigassamik aamma/imaluunniit aanngajaarniutinik atornerluiffiusuni najugalinnut immikkut eqqumaffiginnittoqarlunilu suliniartoqassaaq

Timigissarneq

Timimik atuneq peqqinnartumik inuunerup ilagaa pingaarutilik, kiisalu timikkut tarnikkullu peqqinnissamut iluaqutaalluni. Timimik atuinnginnikkut ilaatigut pualavallaalersinnaaneq, uummatikkut nappaateqalersinnaaneq, aap naqitsinerata qaffasinnerulersinnaanera, sukkortunngorsinnaaneq, inalugarsuakkut iviangikkullu kræfteqalersinnaaneq, kiisalu utoqqaat akornanni saarnigut napiasisinnaanerit orlunikkullu ajutooratarsinnaanerit annerulertarput. Timiminnik atuinngitsut timiminnik atuisunit agguaqatigiissillugu ukiunik tallimanik arfinilinnilluunniit siusinnerusukkat toqusarput. Tamatuma saniatigut timimik atuinnginnikkut inuuneq pitsaannginnerusarpoq. Siusinnerusumut sanilliullugu ullumikkut sulisuusut ilarpassui issiaannarfiusumik suliffeqarput, kiisalu meeqqat inuusuttullu ilarpassui issiaannarfiusumik sammisaqartarput. Timimik atuinnginneq sulinngitsoorfiunerulersarpoq napparsimmavinnilu uninngatitsiviunerulersarluni.

Anguniakkat

Innuttaasut timiminnik atuisuusut Nerisaqarnermullu Siunnersuisoqatigiit ullormut nal.ak. ataatsimi aalasarnissamik kaammattuutaannik malinnittut amerlisinneqarnissaat sulissutigineqassaaq.

Timimik atuinissamut periarfissat tamanit ornikkuminartuussapput, qanorluunniit ukioqaraluaaraanni timikkullu pisinnaasaqaraluaaraanni, kiisalu kommunip timimik atuinissamut tungavissai isumassarsiornarlutillu ullutsinnut naleqquttuusariaqarput

Tassa imaappoq:

- Kommune Paarisa allallu suleqataanissaminnut piukkunnartut suleqatigalugit timimik atuinerup sunniutigisartagai iluaqutaasut pillugit innuttaasunut ilisimasaniq siammarteriuassaaq
- Kommunip innuttaasunut tamanut timigissarfissanik silamilu sammisassanik neqerooruteqarnissaq qularnaartariaqarpaa
- Innuttaasut biileratik pisunnissamik sikkilernissamilluunniit toqqaanissamut periarfissaqarluarnerunissaat kommunip sulissutigisariaqarpaa
- Kommunip timimik atuinissamut neqeroorutai ulluinnarni pissusissamisoortumik ilaasutut ineriartortinneqartariaqarput
- Isumaginninnikkut ulorianartorsiortut peqatigiiffilerinermut peqataajumanerat periarfissaallu kommunip tapersertariaqarpaa
- Kommunip meeqqat inuusuttullu pinguaatinik unamminartunik aalaffiusinnaasunillu qularnaariffigisariaqarpai
- Atuarfinni timigissartitsinerusoqarnissaa sulissutigisariaqarpoq, immikkoortuni ataasiakkaani sivikitsumik, immikkoortukkuutaartumillu sammisaqartitsinermik aallartittumik, kingisinnerusukkullu skemami tiiminik timersorfissanik amerlanerusunik ilanngussinikkut
- Utoqqaat innarluutillillu ulluinnarni timimik atuinissamut periarfissaqarnissaat tungavissaqarnissaallu kommunip qularnaartariaqarpaa

Imminut toquttarnernik pitsaaliuineq

Kalaallit Nunaanni imminut toquttartut, ingammik angutit inuusuttut, ukiuni kingullermi amerleriarujussuarsimapput, 1990-ikkunnili 50-it missaanniinnerat allanngujaannerulerpoq. Angutit imminnut toquttartut amerlassusaat arnanit imminnut toquttartunit pingasut-sisamariaamik amerlanerusarput. Innuttaasut affaasa ilaquuttaminni ikinngutiminniluunniit imminortunik misigisaqartarput, aamma apeqqutit immersugassat atorlugit misissuinermi 18-iniit 29-nut ukiullit sisamararterutaat sinnerlugit imminut toqunnissamik sakkortuumik eqqarsaatersortarsimallutik paasissutissiipput. Angerlarsimaffimmi meeraaffiusimasumi imigassamik atornerluinerit kinguaassititigullu atornerluisarsimanagerit imminut toqunnissamik eqqarsaatersortartut amerlinerannut pissutaasarput. Nunap immikkoortuini imminut toquttartut amerlassusaat assigiinngitsorujussuupput, taamaalilluni Tunumi imminnut toquttartut manna tikillugu amerlanersaapput, ullumikkut tamakku nunap sinneranut sanilliullugit amerlanerujussuullutik.

2004-mi Naalakkersuisut imminut toquttarnermut pitsaaliuinermi periusiorniarlutik aalajangerput, peruserlu WHO-p sammisaqarfiusumi siunnersuutaanit aallaaveqarpoq, tassungalu nangitsiluni kommunalbestyrelsip Peqqissutsimut politikimi imminut toquttarnernik pitsaaliuineq sammilerpaa.

Anguniakkat

Imminut toquttartut imminullu toqoriaraluartartut amerlassusaat ikilisinneqassapput

Tassa imaappoq:

- Kommune sammisaqarfiusumi paasissutissiisarneq, innuttaasunik ataatsimiititsisarneq pikkorissartitsisarnerlu pillugit Paarisamik suleqateqassasoq
- Siunnersuisarnermi katsorsaanernilu nukittorsaanerni Peqqinnissaqarfimmik Paarisamillu suleqateqartoqassasoq
- Piareersimasut, imminut toqoriaannarnik tamakkulu ilaqutaannik pigaartartut oqarasuaateqarnerat nukittorsarneqassasoq
- Inuit imminortarnermut attuumassuteqartumik suliaqartartut piginnaangorsarneqassasut
- Imminornissamut pitsaaliuilluni nammineq piumassutsimik sulineq kommunimit tapersorneqassasoq
- Kommune innuttaasut suleqatigalugit nalinginnaasumik ajunngitsumik inuunerup pitsanngorsarnissaanut aporaannernillu iluarsiiartarnissamut kiisalu inuunerminu unamminartunik suliaqarsinnaanermut peqataassasoq.

Atoqatigiinnikkut kinguaassiutitigut nappaatinik tuniluuttunik pitsaaliuineq

Naak atoqatigiinnikkut kinguaassiutitigut nappaatigineqalersartut soorlu gonorré aamma klamydia ikiliartoraluartut nunanut Kalaallit Nunaannut nalinginnaasumik assersuunneqartartunut sanilliullugit suli amerlavallaarput. Nappaatit marluusut taakku katsorsarneqannginnerisa kingunerisaanik arnat ilumikkut aseruttoortarput naartulersinnaanerallu annikillisarlutik. Tamanna ilutigalugu Kalaallit Nunaanni HIV/AIDS-imik nappaateqalersartut amerliartorput, illoqarfinni anginerusuni marluusuni amerlanersaallutik. Inuusuttut naartunaveersaartitit usuup puua atorusunnerusarpaat, tamatigulli atorneqarneq ajorpoq. Apeqqutillu immersugassartallit atorlugit misissuinerup takutippaa inuusuttut aperineqartut 20%-iisa kingullermik atoqateqarnerminni naartunaveersaatinik atuisimangitsut, naak naartunaveersaatit akeqanngikkaluartut Peqqinnissaqarfillu aqqutigalugu agguaanneqartaraluartut.

Anguniakkat

Atoqatigiinnikkut kinguaassiutitigut nappaatit tuniluuttartut amerlassusaat ikilisinneqassapput

Tassa imaappoq:

- Naartunaveersaatit usuullu puuinik agguaassineq pillugu kommune Paarisamik suleqateqassasoq
- Atuarfinni naartunaveersaatit pillugit atuartsinerit nukittorsarneqarnissaat pillugit Peqqissaasunik suleqateqartoqassasoq
- Innuttaasut tamarmik - HIV/AIDS-imik tunillatsissimasut ilanngullugit – isumannaatsumik atoqateqartarnissamut piginnaasaat qulakkeerneqassapput, anguniakkallu tamatuma angunissaanut kommunip Paarisa tapersersussavaa.
- Atoqatigiinnerit tamarmik piumassusermik, piumaqatigiinnermikk kinguaassiutigullu nappaatitaqanngitsumik ingerlanneqartarnissaasa anguniarneqarnissaa sulissugineqassaaq.

Meeqqat inuusuttullu peqqinnissaannik siuarsaaneq

Meeqqat inuiaqatigiit siunissarimmatigit peqqinnissamillu siuarsaaneq sunniunnerpaaffigisaannik ukioqarmata meeqqat inuusuttullu Peqqinnissamut politikkimi immikkut suliniarfigineqarput. Peqqinnissaq meeqqat inuusuttullu atugarissaarnissaannut, ilikkagaqarsinnaanerannut, inuttut inooqataanikkullu ineriartornerannut kiisalu peqqissuuginnarnissamut periarfissaannut pingaaruteqarpoq. Peqqinnissakkut ileqqorisat meeraanermi siusissukkat ilikkarneqartarput inersimasunngornermullu nassatarineqartarlutik. Taamaattumik meeqqat inuusuttullu peqqinnartumik inooriaaseqarnissaasa siuarsarneqarnissaat suliniutigineqarpoq, aamma inooriaatsip pilersitaanik nappaateqalersinnaaneq pinaveersaartinniarlugu. Nerisat peqqinnartut, timimik atuineq, kiisalu tarnikkut inooqataanikkullu iluarinninneq qitiupput. Meeqqap nalinginnaasumik iluarinninnissaa aamma pingaaruteqarpoq. Matumani ilaqutariinnermut tunngasut meeqqallu ilisarimasai, ikinngutai ulluinnarnilu ilisarimasai allat pingaaruteqarput.

Anguniagaq

Meeqqat inuusuttullu meeraanermi siusissukkat peqqinnartumik inooriaaseqarnissamik tamatumalu siunissami peqqinnissaminnut pingaaruteqassusianik ilikkartinneqassapput.

Tassa imaappoq:

- Nerisat, peqqinnissaq, iluarinninneq ilikkarnissarlu sammineqassapput
- Kommune atuarnerup nalaani kommunimi atuartsinerit tamanut ullut tamaasa ataasiarluni nerisaqartitsissaaq
- Sullissiveqarfinni atuarfinnilu meeqqanut inuusuttunullu nerisassatut neqeroorutigineqartut inuussutissatigit eqqortumik katitigaassapput

- Sullissiveqarnermi, atuarfeqarnermi sunngiffeqarnermilu meeqqanut inuusuttunullu timigissartitsinissamut aalatitsinissamullu periarfissat sammineqassapput
- Kommune kommunimi meeqqanut inuusuttunullu ullutsinnut naleqquttunik paarilluakkanik pinnguarfissaqartitsissaaq, aalanissamut silamilu sammisaqarnissamut periarfissaqartitsilluni
- Meeqqat inuusuttullu peqqinnartumik nerisaqarnissamut timimillu atuinermut peqataanissamut peqataarusulersinneqassapput
- Kommune meeqqanut, inuusuttunut inersimasortaannullu peqqinnissaq pillugu ilisimasanik ineriartortitsinissamik nutaanillu ilisimasaqartitsilernissamik samminnissaaq
- Meeqqat inuusuttullu atonerluineq pillugu politikkinut ilisimasaqalissapput, kiisalu aanngajaarniutinik atonerluisoqarneranik pasitsaassaqarnermi aalajangersimasumik iliuuseqartoqartassalluni

2. Meeqqanut Inuusuttunullu politikki

Kommuneqarfik Sermersuup Meeqqanut Inuusuttunullu politikkeqarnikkut suliasaqarfiup kommunimi sulinermi pingaartinneqarnerujussua ersersikkusuppaa.

Taassuma meeqqanik inuusuttunillu sullissinermut takorluukkat tunngavissallu imarai, kiisalu suliniuteqarfiit politikkerinit akuerineqartut FN-illu meeqqat pillugit isumaqatigiissutaa 1989-imeersoq aallaavigalugit. Tamatuma saniatigut Meeqqanut Inuusuttunullu politikki suliasaqarfimmut inatsisinik oqaatigineqartunillu, soorlu ass. immikkut atuartitsineq pillugu Salamanca Erkæringen 1994-imeersumik tunngaveqarpoq.

Meeqqanut Inuusuttunullu politikkip piviusunngortinneqarnera iluatsikkumallugu immikkoortortat akornanni, pingaartumik Piorsaanermut Tungiuinermullu Ingerlatsivinni tamatumunnga ataatsimut akisussaasoqarnissaa pingaaruteqarpoq. Taamaattorli ilaqtariit taamatuttaaq kommunimik suleqateqarlutik inuiaqatigiinnut, ilaqtariinnut pineqartumullu nuannaarutaasumik kommunimi meeqqanut inuusuttunullu alliarturnermi pitsaanerpaamik atugassaqartitsinissamik qularnaarinissamut akisussaaffeqartut ikiortiginagit kommune tunngaviliiniarnermik iluatsitsisinnaangilaq

Meeqqanut Inuusuttunullu politikkeqarnermi iluaqutissaavoq taassuma meeqqanik inuusuttunillu sullissinermut tunngavissanik najoqqutassanillu makkuninnga kommunalbestyrelsillu politikikkut angorusutaanik erseqqissaataanera malunniutaaneralu:

- Meeraq qitiutinneqassaaq, meeqqammi inuiaqatigiit siunissaraat
- Ilaqtariit meeqqat inuusuttullu atugarissaarnissaannut ineriartornissaannullu tunngavissaapput
- Meeqqat inuusuttullu inersimasunik qanilaartunik akisussaasunillu ineriartorneranni, atugarissaarnissaanni namminiilernissaannilu peqataalersitsinissamut tapersersuisinnaasunik pisariaqartitsipput
- Meeqqat inuusuttullu namminneq inuunerminnut aalajangeeqataanissamut akisussaaqataanissamullu pisinnaatitaaffeqarput
- Meeqqat inuusuttullu nukissaat ineriartornerinut ilikkariartornerinullu aallaavigineqassapput
- Meeqqat inuusuttullu assigiinngissusaat nukittoqutaavoq taperserneqartussaq
- Meeqqat namminneq naleqassutsimik kinaassutsimillu misiginerat ineriartortinneqassaaq
- Meeqqat toqqissisimasuussapput, isumassorneqarlutik peqqinnartumillu inooriaaseqarlutik

FN-ip meeqqat pillugit isumaqatigiissutaani artikel 3 naapertorlugu meeraq pillugu aalajangiinerit meeqqamut pitsaasusamik aallaaveqassapput. Tassa imaappoq inuiaqatigiit angajoqqaallu meeraq sinnerlugu aalajangiinerminni meeqqamut ajunngitsusamik aallaaveqassapput.

Taamatuttaaq meeqqamik illersuinniffiusunik immikkut malittarisassaqrpoq. Kommuneqarfik Sermersuup pisut sammivai kommunimilu meeqqanik inuusuttunillu sullissinermi Meeqqat pillugit isumaqatigiissummi tunngaviusut malillugit.

Taamatuttaaq meeqqat inuusuttullu pisinnaatitaaffimminnik ilisimanninnissaat kommunimilu allat tamarmik meeqqat inuusuttullu pisinnaatitaaffiinik ilisimannillutillu ataqqinninnissaat kommunip qularnaarusuppaa.

Meeqqap tupiginninnerata, arajutsiniannginnerata ilikkarusussuseqarneratalu nukittorsarneqarnissaata pitsaasumik alliarternissamut pisariaqarnera Kommuneqarfik Sermersuumi pissusissamisoorpoq. Meeqqat imminnut tatiginerat naleqartutullu misiginerat ineriartorsinnaatinneqassaaq, taamaalilluni inuiaqatigiinni oqartussaaqataaffiusuni peqataanissamut piginnaasaat, piumassusiat periarfissaallu pitsanngorsarneqarniassammat. Tamakku Meeqqanut Inuusuttunullu politikkimi tamanut ilanngunneqassapput.

Takorluugaq

Kommuneqarfik Sermersuumi meeqqat inuusuttullu alliarternermi inuunermilu pitsaanerpaamik atugaqartinneqassapput:

- Meeqqat inuusuttullu tamarmik inersimasunut ikinngutinullu attavissaqarlutik pitsaasumik ilisarisimasaqarluassapput

- Meeqqat inuusuttullu tamarmik pisinnaasaminnut kissaatigisaminnullu naleqqussakkamik ilikkariartornissamik ilinniartitaanissamillu neqeroorfigineqassapput
- Meeqqat inuusuttullu tamarmik peqqinnartumik peqataaffiulluartumillu inuuneqassapput nammineq ulluinnarni inuunerminnut sunniuteqarlutik
- Meeqqat inuusuttullu immikkut pisariaqartitallit immikkut suliniarfigineqarlutillu neqeroorfigineqassapput

Suliniuteqarfiit

Meeqqanut inuusuttunullu tunngasuni suliassaanerpaat arlalinniipput, FN-ip meeqqat pillugit isumaqatigiissutaanili 1989-imeersumili meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit malittarisassaasumi toqqartorneqartuni, kiisalu Salamancaerklæringimi 1994-imeersumiillutik meeqqat tamarmik ilinniartitaanissamut pisinnaatitaanerannut tunngasumi.

Kommunalbestyrelsip tamatumunnga Meeqqanut Inuusuttunullu politikimi siusissukkut suliniartarnerup inuusuttullu angajoqqaajusut sammeneqarnissaat toqqarpaa; sammisat Kommuneqarfik Sermersuumi atuuttut eqqumaffigineqartullu, kiisalu suliniuteqarfiit allat ilanngullugit politikimi maligassiarineqartut piviusunngortinneqarnissaannut pingaaruteqartut:

- Siusissukkut pinaveersaartitsinerusumillu suliniarnissaq
- Inuusuttut angajoqqaajusut
- Sunneeqataaneq
- Akisussaaneq
- Suleqatigiinneq
- Ilivitsuutitsineq ataqatigiisitsineq ikaarsaariartitsinerillu
- Peqqinnissaq atugarissaarnerlu
- Ilikkariartorneq suliatigullu ineriartorneq
- Kulturi sunngiffillu

Siusissukkut pinaveersaartitsinerusumillu suliniarnissaq

Kommuneqarfik Sermersuumi meeqqanut, inuusuttunut ilaqutariinnullu immikkut tapersorsorneqarnissamik pisariaqartitsisunut siusissukkut, ataqatigiisumik anguniagaqartumillu suliniarfiginnittarnissaq siunertaavoq.

Pisuni tamani katsorsaanerminngarnit pinaveersaartitsinissaq pitsaanagerusarpoq, inummut pineqartumut, ilaqutariinnut inuiaqatigiinnullu tunngatillugu, kiisalu inuttut inuunermut aningaasaqarnermulluunniit tunngasut aallaavigineri apeqqutaatinnagit.

Nalinginnaasumik pinaveersaartitsilluarnemi meeqqat inuusuttullu qanorluunniit ukiullit alliarturnerminni pitsaasumik atugassaqartinneqarnissaasa isumagineqarnissaat suliassaavoq, tamannalu ingerlatsiviit suliassaqarfiillu akornanni pissalluni, meeqqat inuusuttullu ajornartorsiutit aaqqinneqarnissaannut ajornartorsiuteqarnerulernaveersaarnissamullu ikiorneqartariaqartut siusissukkut ilivitsuutitsillunilu suliniarfigineqartariaqartut pillugit immikkut pinaveersaartitsineq inatsisit, ingerlatsiviit suliaraqarfiillu killeqarfiisa akornanni pissalluni meeraq/inuusuttoq angajoqqaajusullu qanimut suleqatigalugit.

Aammattaaq innuttaasut tamarmik pissutsinik meeqqap/inuusuttup peqqinnissaanik ineriartorneranilluunniit ulorianartorsiortitsinnaasunik ilisimasaqarnermi pasitsaasaqarnermiluunniit isumagininnikkut oqartussaasunut nalunaaruteqartussaataanerit erseqqissarneqarpoq

Anguniagaq

Meeqqat inuusuttullu sumiginnagaasut sapinngisamik avatangiisini qanitarisani neqeroorfigineqarnissamik qularnaariffigineqassapput

Tassa imaappoq:

- Pinaveersaartitsineq sapinngisamik meeqqap inuunerani siusissukkut pissaaq
- Sapinngisamik meeqqat ikinnerpaat akuliuffiusorujussuarmik ikiorserneqartariaqalernissaat qularnaarniarlugu siusissukkut suliniarnissaq pingaartilluinnarneqassaaq
- Ataatsimik saaffigisassaqaarnissaq tunngavigalugu meeraq pillugu assigiinngitsunik suliallit suleqatigiinnissaat pisariaqartinneqartoq pilersinneqassaaq, tamatumani meeraq aallaavigineqassalluni. Meeqqat inuusuttullu atornerlugaasimasut kinguaassiuutitigullu innarlerneqarsimasut immikkut sammineqassapput
- Suliniarneq meeqqap inuusuttullu pisinnaasaanik, iluatsitaanik nukittoqutaanillu aallaaveqassaaq
- Inuunermi nalillit sammineqarnerussapput, kiisalu meeqqat inuusuttullu sunngiffimmi sammisassanik pissanganartunik naapertuutinngitsumik iliuseqarnissamut taarsiusinnaasaminik neqeroorfigineqarnissaat ilungersuutigineqassalluni
- Meeqqat inuusuttullu tamarmik inersimasumik ikinnerpaamik ataatsimik tatigisinnaasaminik ilisarimasaaqassapput

Inuusuttut angajoqqaajusut

Kommuneqarfik Sermersuumi inuusuttuararsuullutik meerartaartartorpassuaqarpoq. Meerartaarneq tunissutaavoq inuusuttunulli angajoqqaanngujaartartunut ilinniarnermik naammassinninnissaq suliffeqalernissamillu qularnaarinissaq immikkut suliniarfiusariaqarlunilu tapersorsorneqarfiusariaqarpoq. Ilinniarsimanissaq suliffeqarnissarlu pingaaruteqarput ilaqutariinnut toqqissisimanartumik atugassaqartitsinissamik qularnaarniaraanni. Pineqartup sammineqaannarnissaa pingaaruteqarpoq.

Anguniagaq

Inuusuttut angajoqqaanngujaarnerup kingunerinik ilisimannissapput

Tassa imaappoq:

- Inuusuttut naartunaveersaarnissaq atoqatigiittarnermullu tunngasut pillugit siusissukkut paasitineqartarnissaat qularnaarneqassaaq
- Inuusuttut angajoqqaajunerup naammassineqarnissaanut ilinniarsimanissamik suliffeqarnissamillu tamatumalu inuunermi inissisimanermut meeqqap inunngorfigisaanut pingaaruteqarneranik ilisimannilersinneqassapput
- Inuusuttunut angajoqqaanngujaarusuttunut immikkut neqerooruteqartoqassaaq
- Angajoqqaanngooqqaartarnerup kingusinnerulersinneqarnissaa sulissutigineqassaaq

Sunneeqataaneq

FN-ip meeqqat pillugit isumaqatigiissutaa naapertorlugu meeraq nammineq inuunini pillugu aalajangiinernut peqataasinnaatitaavoq. Meeraq isummaminik oqaatiginnissinnaatitaavoq isummamilu meeqqap ukiuinut perorsimassusianullu naapertuuttumik ataqqineqarnissaannut pisinnaatitaalluni. Meeraq paasissutissarsiornissamut, paasissutissinneqarnissamut paasissutisseeqqinnissamullu pisinnaatitaavoq. Meeqqat inuusuttullu inersimasutut imminnut tatigisutut imminnullu naleqartinnermik misigisutut ineriartornissaannut pisinnaatitaaffiit taakku ataqqineqarnissaat pingaaruteqarpoq.

Anguniagaq

Meeqqat inuusuttullu namminneq inuunerminnut sunniinissaat

Tassa imaappoq:

- Meeqqat inuusuttullu namminneq inissisimanerminnut tunngasunut sunneeqataassapput
- Meeqqat inuusuttullu suliniutaat akuerineqassapput tapersernejarlutillu

- Inuusuttut meeqqerivimmi, atuarfimmi sunngiffimmilu namminneq sunneeqataanerat pingaartinneqassaaq
- Meeqqat inuusuttullu tungaannit isiginninneq neqeroorutigineqartuni ilanngunneqassaaq

Akisussaaneq

Angajoqqaat ilaqtariillu meeqqap inuusuttullu alliarturnerani tunngaviupput. Taamaattumik pingaaruteqarlunnarpoq angajoqqaat ilaqtariillu erseqqissumik akisussaasumillu inersimasutut saqqummernissaat. Tassa inersimasut ileqqussanik nassuiaasut, killilersuisuusut ataatsimullu isigalugu inuit akornanni pissuserissaarnissamut ataqseqatigiinnissamullu maligassiuisut. Meeqqat inuusuttullu ineriartornerat atugarissaarnissaallu angajoqqaat, ilaqtariit, kiisalu inersimasut suliamillu isumaginnittuusut meeqqap inuusuttullu alliarturnerani peqataasut akornanni ataatsimut akisussaaffigaat.

Anguniagaq

Angajoqqaat ilaqtariillu meeqqamik perorsarneqarnerannut, ineriartornerannut atugarissaarnissaannullu pingaarnertut akisussaasuussapput

Tassa imaappoq:

- Angajoqqaat ilaquataasullu meeqqanut inuusuttunullu pingaarnertut akisussaasuussapput
- Meeraq inuusuttorluunniit pillugu suliniutit ingerlatallu tamarmik angajoqqaat suliamillu suliarinnittuusut akornanni qanimut oqaloqatigiilluni pissapput, kiisalu meeraq inuusuttorlu akuliutsinneqassaaq akisussaaqataanissamullu tapersersorneqarluni
- Angajoqqaat suliamillu ilisimannillutik sulisuusut akornanni akisussaaffimmik erseqqissumik agguataarinissaq isumaqatigiissutigineqassaaq
- Angajoqqaat sullissiveqarfanni aqqissuussinernut, ataatsimiinnernut allanullu tapersersuillutillu peqataasassapput
- Angajoqqaat meeqqamik sullissiveqarfiannit aallaarsimaarnernut, lejrskolernerannut allanullu peqataanerannik tapersersuissapput
- Angajoqqaat meeqqamik ineriartornerat atugarissaarnerallu pillugit suleqataalluassapput

Suleqatigiinneq

Meeqqat ilaqutariillu assignngitsunik suliallit ataqatigiissaagaasumik suleqatigiinnerannik misigissapput, tamatumani ataatsimut pingaartitat suliaqatigiillu pineqartut suliamik pingaartitsinerat ilisimasaqatigiinnerallu meeqqat inuusuttullu pillugit maannamoortumik ilivitsuutitsiffiusumillu suliasaqarnissap anguniarneqarnerani pingaarnerpaallutik. Tamatumunnga peqatigitillugu angajoqqaat ilaqtallu suleqatigiinnermi tassani suleqataanissaat meeqqanut inuusuttunullu pingaarutilerujussuuvoq.

Anguniagaq

Angajoqqaat suliamillu ilisimannillutik suliaqartuusut kommunimi meeqqanut inuusuttunullu iluaqutaasumik qaffasissutsini tamani suleqatigiinnissaat

Tassa imaappoq:

- Suliassaqarfiit, naalakkersuisoqarfiit kommunillu allat akornanni tunngavissaareersut unammillerneqarnissaat aporfissallu sapinngisamik suujunnaarsinneqassapput
- Suliffeqarfiit, peqatigiiffiit piumassutsiminnik sulisuusut, nammineq ilisarimasat allallu meeqqat inuusuttullu pillugit kommunimik suleqateqarnermi tapersiisutut isigineqassapput
- Angajoqqaat naligiissutut suleqataapput, kiisalu ammasumik, erseqqissumik unneqqarissumillu naapinneqartassallutik
- Suliamik ilisimannillutik suliaqartuusut ilaqutariinnik ajornartorsiutilinnik suleqateqalernissamik immikkut pingaartitsissapput, inuttut, ineqarnikkut aningaasaqarnikkulluunniit ajornartorsiuteqartoqarnera apeqqutaatinnagu, pinaveersaartitsinissaq siusissukkullu suliniarnissaq siunertaralugu

Ilivitsuutitsineq, ataqatigiisitsineq ikaarsaariartitsinerillu

Meeqqat, inuusuttut angajoqqaajusullu, kiisalu ilaqutaasut ikaarsaariarnerit ataqatigiinnerinik misigissapput. Meeqqat inuusuttullu tamarmik allannguinerinik taakkuninnga misigisassapput. Meeraaqqanut tunngasunit atuarfimmut, sunngiffimmi paaqqinniffimmit allamut, peqatigiiffeqarnermut, kiisalu atuarfimmit ilinniartitaanermut suliffeqalernermulluunniit ikaarsaariartoqartarpoq. Aammattaaq neqeroorutit nalinginnaasut immikkulluunniit ittut akornanni ikaarsaariarfeqarpoq immikkut tapersersuisoqartariaqartillugu.

Anguniakkat

Meeqqat inuusuttullu ulluinnarni inuunermi ilivitsuutitsineq ataqatigiisitsinerlu misigisavaat

Tassa imaappoq:

- Meeqqat, inuusuttut angajoqqaallu meeqqerivimmit atuarfimmut, aammalu ilinniarfissamut ikaarsaariarnernik, kiisalu meeqqat inuusuttullu inuuneranni allannguinerik allanik ilivitsuunerinik ataqatigiinnerinillu misigissapput
- Meeqqat inuusuttullu inuit inuunerminni pingaarutillit akornanni ataqeqatigiinnermik suleqatigiittoqarneranillu misigissapput, tassunga ilanngullugu angajoqqaat inersimasullu allat soqutiginnittut, soorlu perorsaasut, ilinniartitsisut il.il. akornanni
- Meeqqat inuusuttullu ukioqatigiiaani assigiinngitsuni pisariaqartitaasa assigiinnginnerat eqqarsaatigineqassaaq
- Meeqqanut inuusuttunullu suliniarneq avatangiiserisaanni pissaaq
- Pineqartup tunggavigisai meeqqanik inuusuttunillu sullissinermi aallaviussapput
- Meeqqat inuusuttullu immikkut pisariaqartitalit tapersiinissaq siunertaralugu immikkut eqqumaffigineqassapput

Peqqinnissaq atugarissaarnerlu

Peqqinnissaq meeqqat inuusuttullu atugarissaarnissaannut, ilikkarsinnaassusiannut, inuttut inooqataanikkullu ineriartornerannut, kiisalu peqqissuuginnarsinnaanerannut pingaaruteqarpoq. Peqqinnissakkut ileqqut meeraanermi siusissukkut ilikkarneqartarput inersimasunngornermullu nassatarineqartarlutik. Taamaattumik meeqqat inuusuttullu akornanni peqqinnartumik inooriaaseqarnissaq siuarsarniarlugu anguniagaqarluni suliniarnikkut aamma inooriaaseq tunggavigalugu nappaateqalertarneq pinaveersaareqataaffigineqassaaq. Peqqinnartunik nerisaqarneq, timimik atuneq, kiisalu tarnikkut inuttullu atugarissaarnissaq qitiupput. Meeqqap nalinginnaasumik aamma atugarissaarnissaa pingaaruteqarpoq. Matumani ilaqutariinnikkut attavigisat meeqqallu ilisarimasai, ikinngutai ulluinnarnilu attavigisai allat pingaaruteqarput.

Anguniagaq

Meeqqat inuusuttullu timikkut nittarsaanissamut periarfissalimmik peqqinnartumik toqqissisimanartumillu avatangiiseqarnissamik neqeroorfigineqassapput

Tassa imaappoq:

- Atugarissaarneq inooqataanikkullu piginnaasaqaleriartorneq pingaartinneqassapput
- Meeqqat inuusuttullu angajoqqaamik ikinngutimillu ilaginissaannut piffissaqassapput
- Ikinngutitaartorneq ikinngutillu ilaginissaannut periarfissat taperserineqassapput

- Sullissiveqarfiit qingasaarisarnermik pinaveersaartitsiviusumik immikkut politikkilussapput
- Meeqqat inuusuttullu pitsaasumik avatangiiseqarnissaat sammineqassaaq
- Nerisat, peqqinnissap atugarissaarnerullu ataqatigiinnerat sammineqassaaq
- Meeqqanut inuusuttunullu timigissartitsinissaq aalanissamullu periarfissat sammineqassapput
- Meeqqat inuusuttullu peqqinnartumik nerisatigut ileqqoqarnissamut timimillu atuisarnissamut peqataajumalersinneqassapput
- Peqqinnissaq pillugu ilisimasaqalernissaq taakkuninngalu siammarterinissaq kommunip sammissavaa
- Meeqqat inuusuttullu atonerluinermik ajornartorsiutinik ilisimasaqalissapput, kiisalu aanngajaarniutinik atuinermik pasitsaassisoqartillugu paasisaqartoqartilluguluunniit aalajangersimasumik iliuuseqartoqartassaaq

Iikkariartorneq suliatiqullu ineriartorneq

Meeqqat inuusuttullu tamarmik pineqartup ukiuinut, pisinnaasaanut inissisimaneranullu naleqqussakkamik isumaqarluartumik unammillernartumillu ilikkariartornissamik pisariaqartitsipput. Sulianik pingaartitsineq, inooqataasinnaaneq inuttullu ineriartorneq immitsinnut tunngaviupput, ilikkagaqarnissaq atugarissaarnerlu imminnut qanimut ataqatigiimmata. Tunngaviusumik pisinnaasat meeqqat inuusuttullu tunngavii ataqqillugit pingaartinneqassapput, tunngaviusumik pisinnaasat suliatiqut piginnaasaqalernissamut pingaaruteqarmata.

Anguniagaq

Meeqqat inuusuttullu ineriartornerat ilikkariartornerallu akuerineqassaaq, tapersorsorneqarluni unammillerneqarlunilu

Tassa imaappoq:

- Meeqqanut tamanut meeqqeriveqartitsinissap qularnaarneqarnissaa sulissutigineqassaaq
- Meeqqat tamarmik meeqqat atuarfianni inaarutaasumik soraarummeertarnissaat sulissutigineqassaaq
- Inuusuttut tamarmik atorfissaqartinneqarput. Taamaattumik inuusuttut tamarmik suliffeqalernissamut ilinniaqqinnissamulluunniit tapersorsorneqarlutillu siunnersorneqassaput
- Atuarfinni ulluuneranilu neqeroorutini meeqqat inuusuttullu tarnikkut pitsaasunik avatangiiseqartinneqarnerisigut inuusuttut ineriartornissamut ilinniarnissamullu pitsaanerpaanik atugassaqartinneqassapput

- Misigisassat unammisassallu meeqqat inuusuttullu tamatigoortumik ineriartornissaannik ilikkariartornissaannillu tapersiiviusapput
- Sulisut suliamik ilisimannittuusut kommunimi meeqqanut inuusuttunullu akuersaarfiusumik, ineriartorfiusumik ilikkagaqarfiusumillu avatangiiseqartitsinissamik aqqissuussinissamut akisussaapput
- Meeqqat inuusuttullu meeqquerivimmik atuarfimmillu ilikkagaqarnissaminnut tunngavissaalluartutut misiginnissapput
- Oqaloqatigiinneq suleqatigiinnerlu atuarnermut pissusissamisoortumik ilaapput
- Suliamik ilisimannillutik sulisuusut meeqqat ineriartorsinnaanerannut qiimmassaaqataassapput
- Sullissiveqarfiit atuarfiillu meeqqat inuusuttullu sunngiffimmi peqataaffiulluartumik ineriartorfiusumillu inuuneqarnissaannut peqataassapput
- Ikinnguteqalernissamut ikinngutillu ilaginissaannut periarfissat tapersersorneqassapput

Kulturi sunngiffillu

Meeqqat inuusuttullu ineriartornerannut pingaarutilerujussuuvoq inuttut soqutigisanik nittarsaasinnaanissaat sumiiffinnilu tamani naapiffigisaminni inooqatigiinnikkut ataatsimuulersinnaanissaat. Kulturi sunngiffillu inooqatigiinnikkut suliatigullu pingaaruteqarput. Pisut ilarpassuini aamma timimut tunngasinnaavoq, tamatumanilu ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu meeqqat inuusuttullu timikkut tarnikkullu peqqissusiat nukittorsarneqarsinnaavoq. Taamaattumik sullissiveqarnermi, sunngiffeqarnermi peqatigiiffeqarnermilu timersornikkut, nipilersornikkut kultureqarnikkullu ingerlatanut tunngavissiilluartoqassaaq, meeqqat inuusuttullu atugarissaarnissaannik ineriartornerannillu siuarsaaviusunik. Kultureqarnikkut nikerartumik peqataatitsiviusumillu inuuneqarnissaq meeqqat inuusuttullu inuttut nutaaliortutut ineriartornissaannut tunngaviuvoq pingaarutilik.

Anguniagaq

Meeqqat inuusuttullu tamalaanik sammisassaqlutik kulturikkullu neqeroorfigineqarlutik sunngiffimmi peqataanissamut neqeroorfigineqassapput

Tassa imaappoq:

- Kulturikkut sunngiffimmilu sammisassat tamatigoortuussapput, meeqqat inuusuttullu alapernaannerannik, inuunermik nuannarinninnerannik oqartussaaqataajartornerannillu siuarsaaqataaffiusumik

- Sunngiffimmi sammisassat sammisassap pineqartup saniatigut aamma ilisarimasasaqarnikkut attaveqarfiussapput
- Meeqqat inuusuttullu immikkut pisariaqartitalit sunngiffimmi sammisassaqaartinneqarnissamut periarfissaqassapput
- Meeqqat inuusuttullu kulturikkut neqeroorutitut assigiinngitsorpassuarnut ilisimanninnissamut periarfissaqassapput
- Neqeroorutit sammisassallu meeqqat inuusuttullu tunngavigisaannik, kissaataannik pisariaqartitaannillu aallaavilerlugit aaqqissuunneqartariaqarput
- Sunngiffimmi sammisassanut naammaginartumik illutassaqaartitsinissaq periarfissaqaartitsinissarluk qularnaarneqassaaq
- Meeqqat inuusuttullu sapinngisamik amerlanerpaat peqataatinneqarnissaat siunertaralugu peqatigiiffinnut tapersersuisoqarlunilu ilitsersuisoqassaaq

3. Suliffeqarnermi politikki

Taaguut ”Suliffeqarneq” taaguutaavoq assigiinngitsunut sulisartut ineriartortinneranniit piginnaanngorsarnerannut aamma inuussutissarsiortut pisariaqartitaanniit sulisartutut sillimmatit atugaannut.

Suliffeqarnermi politikkeqarnikkut, Kommuneqarfik Sermersuup kissaatigaa qulakkiissallugu sulisartoqarnikkut ineriartornerup qaffassarnissaa kiisalu kommunimi innuttaasut tamarmik inuiaqatigiinni inuussutissarsiornikkullu ineriartornermut toqqaannartumik peqataanissaat, inunnet ataasiakkaanut nuannaarutaasumik kiisalu inuiaqatigiinnut avatangiisaasunut.

Suliffeqarnermi politikki Ikaarsaariarnermut Ataatsimiititaliami aammalu Kommunalbestyrelsimi qinigaaffimmi 2009-miit 2013-mut issiasussami partiit amerlanerussuteqartut suleqatigiinnissamut isumaqatigiissutaannik aallaaveqarpoq.

Politikkimi anguniagaq pingaarneq tassaavoq kikkut tamarmik pisinnaasut, suliffeqarnissaat imaluunniit ilinniartuunissaat kiisalu piginnaanngorsartuarnissap qulakkeerneqarnissaa. Taamaattumik pingaartorujussuavoq kommunip ilinniartitaanermut ineriartornermullu periarfissanik annertusiliinissaa kiisalu inuussutissarsiortunik oqaloqateqarluarnerulernissaa, suliffeqarfiit sulisartunik pisariaqartitaminnik pissarsisinnaaqullugit.

Suliffeqarnermut politikkip iluaqutissartai:

- Kikkut tamarmik pisinnaasut suliffeqaarnissaannut imaluunniit ilinniartuunissaannut kommunip siunertaa ersarissarneqassaaq
- Inuussutissarsiortut kommunillu pinngitsooratik suleqatigiittariaqarnerat ersarissarneqassaaq tassungalu tunngasunik sinaakkusersuisoqarluni
- Nutarnerisariaqarneq, naleqqussartariaqarneq sulisartoqarnikkullu ineriartortitsisariaqarnerup pingaassusaa naqissuserneqassaaq
- Sulisartut orniginninnerulernissaannut, ineriartorteqqinnissaannut piginnarnissaannullu aqqu-tissiuqataassaaq
- Pineqartumi iliuusissanut pilersaarusiornissamut tunngavissiissaaq kiisalu sulisartoqarnermi suliniuteqartuarnissamut tunngavissiilluni

Suliffeqarmi politikikkut Kommuneqarfik Sermersuumut unammisassat kommunerujussuarmi inoqarfiit nunami immikkoortitaarnerannik taamaallaat aallaaveqanngilaq aammali sumiiffinni ukiup qanoq ilinera apeqqutaalluni suliasaartitsiniartarnissamik tunngaveqarpoq kiisalu assigiinngitsunik kultureqarnermik, nunami sumingaanneerermik, ilinniarsimassutsikkullu. Unammisassat pineqartut imaannaanngitsuuneri pissutaallutik, suliffeqarnermi politikki kisimiitinneqarsinnaanngilaq taamaattumik Meeqqanut Ilaqutariinnermullu kiisalu Sanaartornermut Avatangiisinullu politikkit immikkuualuttortaannut ataqatigiissartariaqarpoq.

Tamatuma saniatigut aamma isiginiarneqassaaq Kommuneqarfik Sermersooq tassaamat kommune, aatsitassarsiornikkut misissueqqaarfiunerpaasoq, piviusup tamatuma kommunip nunani allanut suliffeqarfiit piumasaannut tulluussartariaqarnera pisariaqartippaa peqataanillu angisuumik piumasaqaataavoq sulisartut piginnaaneqarnerulernissaat.

Takorluukkat

Kommuneqarfik Sermersuup Suliffeqarnermi politikkimut takorluugai pingasunik pingaarnernik tunngaveqarpoq:

1. Innuttaasut tamarmik, pisinnaasut, sulissapput ilinniarlutilluunniit
2. Inuussutissarsiortut sulisussat pisariaqartitatik kommuunimi pissarsiarisassavaat
3. Kommuunip sutigut tamatigut sulisussaqaarnikkut suliffeqarnikkullu nutaaliorneq inerioartortitsinerlu siuarsartassavai

Tassa imaappoq:

- Assigiimmik atugaqartitsinissaaq sulissutigineqassaaq kikkut tamarmik ilinniarsimasunngortinniarlugit imaluunniit suliffeqartinniarlugit

- Innuttaasut piffissami sivikitsumi imaluunniit ataavartumik sulisinnaajunnaartut, ikortartorneqassapput ikiorneqarlutillu sulileqqinnissaannut, sulisinnaanerminnut tulluuttumik suliffeqarlutik
- Suliffissaqanngitsut suliniarfigipallanneqartassapput aamma iliuuseqarfigineqapallattarlutik ataasiakkaat sulisartoqarnermut attuumassuteqartuarnissaat qulakkeerumallugu
- Ilinniaqqinnissamut piginnaanngorsaqqinnissamullu periarfissat ineriartortinneqassapput, suliffeqarfiit sulisartunik pisariaqartitaannik pikkorissunik pilersorluarumallugit
- Sulissutigineqassaaq innuttaasut sumiiffinnut pikkorissusaat piginnaasaallu tunngavigalugit atorfissaqarfiinut suliffittaarfigisinnaasaannut nussorsinnaanngortitsinissaq
- Sulisartoqarnikkut suliffearnikkullu nutarterineq ineriartortitsinerlu siuarsarneqassapput
- Nutarterinikkut suliffinnut illoqarfiup nunalluunniit avataaniittunut kommuni pilerinarsarneqassaaq
- Kommuunip orniginartuunera siuarsarneqassaaq suliffinnut avataaniittunut nutaaliorneq aqqu-tigalugu
- Sulissutigineqassaaq, kommuunip sulliviunissaa pilerinartoq

Suliniarfissat

Suliffeqarnermi politikki pilersinneratigut Kommuneqarfik Sermersuumi kommunalbestyrelsip kissaati-gaa uummaarissumik, ineriartorfiusumik suliarilluakkamillu suliffeqarfinnik suleqateqarnissi, pineqartumi takorluukkat piviusunngortissinnaajumallugit. Suliffeqarnermi politikkip qulakkiissavaa, sulisartut pikko-rissut ilinniartinneqarnissaat, pilerisaartarnissaat, piginnaanngorsaqqittarnissaat aamma tigungmiinnar-tarnissaat kiisalu qaffasissumik ilinniagallit, minnermik ilinniagallit ilinniarsimanngitsulluunniit suli amer-lanerit sulisorineqalernissaat. Ilinniarnissamut suliffeqarnissamullu tunngaviit pingaarnepaat ilagaat najugaqariaaseq, angallannikkut periarfissarissaarnissaq, sunngiffimmi sammisassaqarluarnissaq, kultu-rikkut neqerooruteqarluartarnissaq aneerfissaqarluarnissarlu. Taamaattumik ingerlatsiviit immikkoor-tortaqaqarfillu pitarlugit suleqatigiilluarnissaaq pinngitsoorneqarsinnaanngilaq, Suliffeqarnermi politikkip atortuulersinnissaani iluatsitsinissaq qulakkiissagaanni aammalu qulakkiissagaanni inuutissarsiorinikkut ineriartortitsinermi atorfissaqartitat pisariaqartitallu ersarissut nukittuullu pilersinnissaat. Piffissami qa-ninnermi suliniarfiit makkua isiginiarneqassapput:

- Ilinniartitaaneq suliffissallu
- Suliffieqarfiit iinniarfiillu suleqatiginissaat
- Nutarterineq ineriartornerlu

Ilinniartitaaneq suliffissallu

Kommunalbestyrelsip siunertaraa, 2020-mi inuit pingasuungaangata marluk ilinniagaqarsimasuusarnissaannik Namminersorlutik Oqartussat anguniagaat piviusunngortinniarlugu. Peqataanik aamma anguniagaavoq sulisartut piginnaaneqarluartut ineriartortinnissaat kiisalu sulisartoqarnikkut eqeersaalluarneq aqqutigalugu innuttaasut sulisinnaasut tamarmik suliffeqalernissaat qanorluunniit piginnaanikitsigingaluarpata tamannalu pissaaq Kalaallit Nunaanni nunanilu allani namminersorlutik suliffiutillit ilinniarfiillu qanimut oqaloqatigalugit. Arlalippassuartigut iluaqutissartaqarpoq sulisinnaasut sapinngisamik amerlanerpaat ilinniagaqarlutik sulisartunngorpata.

Sulisussat pisariaqartinneqarput, taamaattumik pingaartorujussuuvoq, kikkut tamarmik pisinnaasut sulisartoqarnermut attuumatilerinissaat. Tamatuma saniatigut kommunip atugarissaarnera ilaatigut tunngaveqarpoq innuttaasut qassit suliffeqarnerannik. Innuttaasut tamarmik atorfissaqarput aamma inunnut ataasiakkaanut nuannersuuvoq imminut pilersorsinnaaneq peqataanillu inuiaqatigiit ineriartornerannut atugarissaarnerannullu suleqataaneq.

Anguniakkat

Innuttaasut tamarmik, pisinnaasut ilinniartuussapput suliffeqarlutilluunniit

Tassa imaappoq:

- Inuusuttut kajumissaarneqassapput imminnut tulluuttumik pilerigisaminnillu ilinniagaqaleqqullugit naammassillugulu
- Sulissutigineqassaaq sulisartut ataavartumik ilinniaqqissinnaanngornissaat piginnaanngorsaq-qinnissaallu qulakkeerumallugu sumiiffimmi silarsuullu sinnerani inuiaqatigiinni ineriartorneq ilutigalugu tulluussallaqqissinissaq
- Namminersorlutik Oqartussat nuttarnermut aningaasaliissutigisartagaat qaammarsaassutigineqassapput, tassuunakkut ilaqutariit suliffittaarnissartik siunertaralugu nuukkusuttut tapersersorneqarsinnaaniassammata
- Innuttaasut tamakkiisumik sulisinnaassuseqanngitsut ikorfartorneqassaput ikiorneqarlutillu ataasiakkaat piginnaasaat naapertorlugit suliffiusinnaasuni sulilersinnaaqqullugit
- Suliffissaaleqisunik Ikiuigasuartarnissaq iliuseqarasuartarnissarlu anguniarneqassaaq, ataasiakkaat sulisartoqarnermut attuumassuteqartuarnissaat qulakkeerniarlugu
- Suliffissaaleqisunut ataasiakkaanut iliuusissat pilersaarusioneqassapput pisariaqartitaat, sungiusaqqinnissaat sulinermullu sungiusaqqinnissaat paaseqqissaarumallugit taamaaliornikkut suliffissaaleqisut ataasiakkaat allamut ilinniarteqqinnerisigut ilinniarnelunniit aqqutigalugit suliffissarsissunneqarsinnaasarniassammata
- Inuutissarsiortut kommunip aningaasatigut tapiissuteqarsinnaaneranik qaammarsarlugit akisusaqataanerata paasititsiniutigineqassaaq

- Suliffissaaleqisut ataasiakkaat piginnaanerisa pisinnaassusaasalu paasissutissartaat ajornanngin-nerusumik takusassiarineqassapput
- Sulissutigineqassaaq qanorluunniik ittunik sulisoqarsinnaasumik namminersortoqalernissaq aamma inunnut suliffissaaleqisunik tamakkiisumik sulisinnaanngitsunik periarfissiisinnaasunik, isumaqatigiissuteqarsinnaasunik sulinermut sungiusarfissanik pilersitsinissamut, suliffinnik nikerartumik suliffiusinnaasunik pilersitsinissamut isumaqatigiissuteqarsinnaasunik kiisalu piginnaanngorsaqqinnissamut periarfissiisinnaasunik

Namminersortunik ilinniarfinnillu suleqateqarneq

Sulisartoqarnikkut inuussutissarsiornikkullu ineriartorneq pissaaq kommunip iluani aallaaveqarluni kiisalu inuussutissarsiortunik, ilinniarfinnik innuttaasunillu ataavartumik oqaloqateqarneq tunngavigalugu. Suliffeqarnermi politikkip qulakkiissavaa, ilisimatusarneq, ilisimasaqaneq, ilinniarfinni piginnaasat, suliffeqarfiit kiisalu ilisimasaqarfiit atorlugit sulliviit assigiinngitsut suuneq sulerinerlu apeqqutaatinnagit suleqatigiissinnaanngornissaat. Inuiaqatigiinni ineriartorneq peqeatigalugu inuussutissarsiutitoqqat nutarterneqarnissaat ineriartorteqqinnissaallu aatsaat qulakkeerneqarsinnaapput ilinniarfiit sulliviillu suleqatigiippata aamma tamanna pingaaruteqarpoq namminersortut sulisartunik aalajangersimasunik piginnaanilinnik sulisussaminnik pissarsisassappata.

Anguniakkat

Suliffiit suliffeqarfyllu sulisussatik naammattunik piginnaanillit kommunimi pissarsiarisinnaassavaat

Tassa imaappoq:

- Sulissutigineqassaaq sumiiffimmi sulisartut pisariaqartunik naammattunillu piginnaasallit pissarsiarineqarsinnaanissaaq
- Anguniarneqassaaq, avataaniit suliartortut akuliulluartinneqarnissaat kiisalu sulisinnaassutsit piginnaasallu taakkunannga pigineqartut iluaqutissarsiviginissaat, aamma anguniarneqassaaq sumiiffimmi sullivinni tamakku iluaqutigineqarnissaat
- Namminersortut sulisartunik pikkorissunik pisariaqartitsinerat ilinniarfiillu ilinniagassatigut pikkorissarnikkullu neqeroortigisinnaasaat ataqatigiissarneqassapput pitsanngorsarneqarlutillu
- Sulisartut pigineqareersut ilinniarteqqinneqarpata piginnaanngorsaqqinneqarpatalu qulakkeerneqassaaq nunarsuarmi tamarmi unammilleqatigiinnermut atatillugu siunissami sulisussarsiornermi piginnaasaqassutsikkut unammillersinnaanngornissaq.
- Kommunip iluani suleqatigiinneq pitsanngorsarneqassaaq siunertaralugu suliffeqarfinnik kusanartumik kiffartuussisalernissaq

- Sullivinni sulisussaaleqiffiusuni soorlu pisortat pinngitsooratik ingerlatassaanni, immikkut suliniartoqassaaq sulisussat pissarsiariniarlugit taakkulu tigummiinnarnissaat
- Meeqqat/inuusuttullu meeqqat atuariannili (angajullerni) periarfissinneqariissapput, atuarnisaminnut inuutissarsiornermut piareersarlutik, pineqaraluarpalluunniit ilinniarnep ingerlanerani ikiorneqarnissaaq imaluunniit ilinniarfissaaq, qulakkeerumallugu ataasiakkaat kissaatigisaminik ilinnagaqalersinnaanissaat

Nutarterineq ineriartornerlu

Kommuni tassanilu suliffeqarfiit unammillersinnaassagunik nutarterineq ineriartortitsinerlu qituseriaqarput aamma nunarsuup sinnerani inuiaqatigiinni ineriartornermut suleqataallutik akuusariaqarput. Nutarterineq isumaqarpoq itisuumik siunertaqarluni eqqarsarneeq pissusilersornerlu, nutarteriuarnermik inerititaqarfiujuartoq taamaattumik kommunalbestyrelsip isumagisariaqarpaa, kulturimik aqutseriaatsimillu eqqarsartuarnissamik qulakkeerisunik pilersitsinissaaq kiisalu aamma aallarnisaasarnissaaq ineriartortitsisarnissarlu eqqarsarneeq tigussaasunik inerititaqarsinnaaqullugu. Qarasaasianik atuinerup iluaqutissarsiviginiarneqarnissaa inuiaqatigiinni nutaaliaasuni pinngitsoorneqarsinnaanngilaq.

Anguniakkat

Kommuneqarfik Sermersooq sutigut tamatigut sukkulluunniillu nutarterinermik ineriartortitsinermillu siuarsaassaaq sulisartoqarnerup kiisalu suliffeqarnerup iluini

Tassa imaappoq:

- Ilinniarfiit suleqatigalugit nunami maani nunaniluunniit allani ilinniakkat tulluussaqqissaakkat neqeroortigineqartassapput. Naleqqussarneeq pissaaq siunissami inuutissarsiutit nutaat pilersinneqartussat piumasagaataat tunngavigalugit soorlu aatsitassarsiorfiit imaluunniit takornariaqarnermi ingerlatat
- Suliffinnut maannakkut piusunut siunissamilu sullivinngortussanut ilinniakkat piginnaanngorsaqqinnissamullu periarfissat qaammarsaatigineqassapput taakku kommunimi angerlarsimaffeqareersunik sulisortaarnissartik qinertarniassammassuk
- Paasissutissiisarnerit aqqissuulluakkat qulakkiissavaat suilsartunngortussat piginnaasaqarlualernissaat aamma inuttut nukittuunngornissaat kiisalu aamma kommunip siunnersuinermut taapiisarnernullu neqeroortuai apuuffissaminnut eqqortumik apuunneqartalissapput
- Kommunip iluani ilinniakkanik misilittakkanillu avitseqatigiittarnissaaq aamma Kalaallit Nunaanni kommunit akornanni kiisalu nunani allani nukittorsarneeqassaaq ilaatigut paasissutissiisarnikkut atortorissaarutini siuarsaanikkut

- Sulissutigineqassaaq pisortat namminersortullu isumaqatigiinnissaat, uuttuinnermi sakkut aamma piginnaasanut akuersaarnissaq pineqartillugit; taakku oqaluttuarissavaat inuup misilittagai, ilinniarsimasai, ilinniakkatigut piginnaasai, inuttut aqquusaarsimasai piumassuseqarneralu. Taamaasilluni inuttut misilittakkat ilinniarnissamut aamma sulinnermi atukkanik isumaqatigiinniarnerni ator neqarsinnaalissapput tamatuma kinguneranik kalaallit ilarpassui sivikitsumik ilinniarsinnaalissagaluarput qaffassutigisinnaasaminnillu pikkorissarlutik, ilinniakkat pikkorissarnerilluunniit tamakku nunani avannarlerni taagorneqarput specialarbejderimut ilinniarnertit.
- Aallarnisaasartut periarfissarissaarnerulernissaat sulissutigineqassaaq

4. Innarluutilinnut politikki

Kommuneqarfik Sermersuumi Innarluutilinnut politikkeqarnermi qularnaarniarneqarpoq inuit innarluutillit allat assigalugit periarfissaqarnissaat. Oqaaseq ”Inuk innarluutilik” inuit timikkut tarnikkulluunniit pisinnaasakillimasat pillugit ator neqartarpoq.

Inuit innarluutillit innuttaasutut naligisatut allatulli inuiaqatigiinni tamatigut peqataanissamut pisinnaatitaasutut isigineqassapput. Tamanna FN-ip inuit innarluutillit pisinnaatitaaffii pillugit isumaqatigiissutaani 2006-imeesumi allassimavoq. Innarluutilinnut politikkiornikkut Kommuneqarfik Sermersuup innarluutilinnut tunngasuni FN-ip isumaqatigiissutaani najoqqutassat piviusunngortinneqarnissaannik siunertaq erseqqissarpaa.

Kommunip suliassaraa sapinngisamik pineqartumut innarluutilimmut annaasanik taarsiiniarnissaq. Innarluutilinnut politikki kommunimi suliassa qarfiit ingerlatsiviillu akornanni ator neqassaaq taamaattumillu politikkimik piviusunngortitsinissamut akisussaaffik ataatsimoorunneqarlunilu ata qatigiissaarneqassalluni. Kommunip inunnut innarluutilinnut atugassarititaasunik pitsanngorsaaneramik suliniarnera pineqartut suleqatillu attuumassutillit allat isumasioqatigalugit suleqatigalugillu pissaaq.

Tamatuma saniatigut pingaarpoq suliassap naammassinissaanut Namminersorlutik Oqartussat qanimut eqaatsumik suleqatiginissaasa qulakkeernissaat.

Tamatumunnga peqatigitillugu iluatsitsinissamut pisariaqarpoq innarluutillit sulisuusut akulerutsinneqarnissaannut periarfissat, kiisalu suliffissat inuit innarluutillit pisariaqartitaannut kissaataannullu naleqqussakkat pillugit inuussutissarsiutillit oqaloqatiguarneqarnissaat.

Innarluutilinnut politikkeqarnermi iluaqutissat:

- Ileqqussanik pineqartup pisinnaatitaaffiinik naligiisinneqarnissaanillu qularnaariffiusussanik suliarinnittoqassaaq
- Innuttaasut innarluutillit taakkunungalunni unammisassat pillugit innuttaasut eqqumaffiginninnerulersinneqassapput

- Kommunip soqutiginnittullu allat innarluutilinnut tunngasuni suliniutinut iliuusissatullu pilersaarutitut tunngavittut atorsinnaasaannik najoqqutassiortoqassaaq

Inuup innarluuteqarnera siusinnerusukkut pineqartup piginnaasaatut amigaataatulluunniit isigineqartarsimavoq, taamaattumik inuit innarluutillit inuiaqatigiinnit avatangiiserisanit illuanullu illersorneqartussaasimapput. Ullumikkulli pingaartinneqarpoq oqaatsimi innarluuteqarnermi aporfissat inuup pisinnaasakillimasup inuiaqatimini nalaattagai pingaartinneqarput. Taamaattumik innarluuteqarneq inummi pineqartumi amigaataannigilaq taamaattorli inuit akornanni naapinnermi inuiaqatigiillu ilusilerneqarneranni aporfiulluni.

Takorluugaq

Kommuneqarfik Sermersuumi innuttaasut tamarmik naligiimmik pineqassapput, kiisalu innuttaasut pisinnaassusiat apequtaatinagu paasineqarlutillu ataqqineqassallutik:

- Inuit innarluutillit tunngavigisaat immikkullu pisariaqartitsinerat ilisimaneqarluassaaq
- Nammineq inuunermet akisussaaneq aamma innuttaasunut pisinnaassusikillimasunut atuuppoq, kinaluunniit nammineq piumasani malillugit inuusinnaaniassammat pisariaqartitatulli tapersorneqarluni

Suliniuteqarfiit

Suliniuteqarfiit pingaarutillit sisamat, siullermik naligiisitsinissamik tunngavik pillugu takorluukkamut tunngavissisussat, tassaasullu innuttaasunut innarluutilinnut inuunerup naleqalersinneqarnissanut tunngavissaqartinneqarnissaanullu tunngatillugu ukiuni tulluuttuni suliaqarfiusussat politikerinit toqqartorneqarput:

- Ulluinnarni inuuneq
- Tapersersuineq oqilisaassinerlu
- Ilinniartitaaneq suliffeqarnerlu
- Sunngiffik

Ulluinnarni inuuneq

Inuiaqatigiinnik qanigisanik naapitsinermi innarluuteqarneq malunniuttarpoq. Inuit kikkulluunniit assigiinngillat, aamma innarluutillit.

Taamaattumik immikkut pisariaqartitat equngasumillu aaqqiinissat akuersorneqassapput. Kikkulluunniit assigiimmik periarfissaqassapput inummiilli inummut periuseq assiginngissinnaavoq.

Anguniagaq

Inuit innarluutillit allatulli inuunermi atugassaqaarnissamut periarfissaqaarnissaat ilungersuutigineqassaaq

Tassa imaappoq:

- Isumassuinissamut piffissaqartoqassaaq, tamatumunngali peqatigitillugu nammineq inuttut inuuneq ataqqineqassalluni
- Kommuniq pineqartup pisinnaasat attackumallugit sungiusarneqaarnissamik ikiutinillu neqeroorfigissavaa, tamanna nammineersinnaanissamut inuunerullu naleqartinneqaarnissaanut tunngavissaammat pingaarutilik
- Inuit innarluutillit innuttaasut allat assigalugit angallanneqaarnissamut periarfissaqaassapput
- Kommune paaqqinniffinni inissanik, najugaqaarnikkut neqeroorutinik inissianillu innarluutilinnut naleqqussakkanik pineqartup innarluutaanut naleqqussakkanik neqerooruteqaarsinnaassaaq
- Pisortat suliffeqarfiutaanni isertarfiit innarluutilinnut tulluussagaassapput
- Isiginiarneqartariaqarpoq, kommuunimi illut pioreersut nutaallu sapinngisamik innarluutilinnut tulluussarneqartariaqarmata
- Kommune ilisarimasaaqalersitsiniarnermut peqataassaaq, kiisalu sammisassaqaartitsinissamik inuillu akornanniissinnaanermik qularnaarinnissalluni
- Inuit allat ilaginissaat inuunerup pitsaasuunissaanut pingaaruteqarpoq, taamaattumik ilaqquttat, ikinngutit, eqqaamiut, peqatigiiffiit ilisarimasasallu allat pineqartup ulluinnarni inuuneranut ilanngunneqaarnissaat sulissutigineqassaaq.

Tapersersuineq oqilisaassinertu

Ilaqutariit innarluutilinnit angerlarsimaffimmi najugalinnik meerallit inuusuttallilluunniit meeqqamut/inuusuttumut ajunngitsussaaq isumaginarlugu tatineqarnerukkajuttarput. Ilaqutariit taamatut atugallit tapersersorneqaarnissaannut oqilisaanneqaarnissaannullu kommune akisussaasuvoq, innarluutilik pineqartoq sapinngisamik sivilunerpaamik angerlarsimaffimminiinniassammat, kiisalu ilaqutariit ulluinnarni inuunerisa naammaginartumik ingerlanissaat qularnaarniarlugu.

Anguniagaq

Kommuniq ilaqtariinnut innarluutilinnik meerartalinnut inuusuttalinnuunniit immikkut tapersiinnissaa ilungersuutigineqartariaqarpoq

Tassa imaappoq:

- Meeqqanut innarluutilinnut, kiisalu angajoqqaanik qanigisaasunillu allanik siunnersuinermut ilitersuinerullu siusissukkut suliniartarnissaq pingaartinneqartariaqarpoq
- Kommune ilaqutariinnut innarluutilinnik angerlarsimaffimmi najugalinnik meerartalinnut inuusuttalinnulluunniit tapersersuinissamik oqilisaassinissamillu neqerooruteqartariaqarpoq
- Meeqqanut inuusuttunulluunniit angajoqqaajusut akornanni ilisarimasariilersitsinikkut kommune nukingussillunilu ikiorsiissaaq
- Kommunip angajoqqaanik meeraat inuusuttaallunniit innarluutilik pillugu aalajangiinerni peqataatitsinissaq suleqateqarnissarlu sammissavaa

Ilinniartitaaneq suliffeqarnerlu

Kommuneqarfik Sermersuumi kikkulluunniit ilinniarnissamut suliffeqarnissamullu pisinnaatitaapput – piginnaasaminnik atuinissamut ineriartornissamullu. Ilinniartitaaneq suliffeqarnerlu inuup kialluunniit inuuneranut pingaaruteqarput, kiisalu kinaassutsimik ineriartortitsinermut, imminut nalilittut misigisimanermut imminullu tatiginermut peqataasuullutik. Atuartitsineq ilinniartitsinerlu inuup suliffeqarnissaanut tunngaviunerpaat ilagaat. Meeqqat, inuusuttut inersimasullu innarluuteqartut pineqartup nammineq inissisimamera, periarfissai kissaataalu aallaavigalugit ilisimasaqalersinnaanerit ilikkagaqarsinnaanerallu kommunip akisussaaqataaffigaa.

Anguniagaq

Inuit innarluutillit allatulli pitsaasumik pissarsinartumillu sunngiffimmini periarfissaqassapput

Tassa imaappoq:

- Kommuneqarfik Sermersuup innuttaasut innarluutillit tapersersorpai, kommunimi kulturikkut sunngiffimmilu susasaqartitsinikkut malinnaasinnaaqullugit
- Kommuunip peqatigiiffiit il.il. siunnersorlugillu ilitersussavai sapinngisamik innarluutilinnik akuutitsinnaaqullugit
- Kulturikkut neqeroorutit sunngiffimmilu neqeroorutit kikkunit tamanit orninneqarsinnaassapput; orninneqarsinnaassappumik oqarneq isumaqarpoq inuttut isersinnaanissaq aamma paasissutissat ilisimasallu iserfigisinnaanissaat
- Kommuunip suleqatigiinnik pilersitsiortorneq tapersersorpaa suleqatigiinnillu pilersitsiortornissaq tapersersorlugu nammineq piumassutsiminnik aallartittut peqatigiiffiit pioreersut suleqatigalugit
- Kommuunip innarluutillit peqatigiiffiinik suleqateqarneq nukittorsassavaa

Sunngiffik

Sunngiffik inuit tamarmik inuunerisa ilarujussuannut atuuppoq. Sunngiffik sammisanik, inuit akornanniinnermik nuannersunillu misigisaqarnermik tamarmik ”Pitsaasumik inuuneqarnissap” anguneqarnissaanut pingaarutilinnik immersorneqartariaqarpoq Kommuneqarfik Sermersuumi innuttaasut tamarmik, inuusuttuugunik utoqqaagunilluunniit, arnaagunik angutaagunilluunniit, kiisalu timikkut tarnikkullu qanoruunniit pisinnaasaqaralarunik, nunami sumiikkalarunik kulturikkulluunniit tunuliaqutaqaralarunik kommunimi kulturilerinermi sunngiffimmilu neqeroorutini peqataanissamut periarfissaqassapput.

Anguniagaq

Inuit innarluutillit allatulli sunngiffimmi peqataaffiusumik pissarsiaqarfiusumillu peqataanissamut periarfissaqassapput

Tassa imaappoq:

- Kommuneqarfik Sermersuup innuttaasunik innarluutilinnik tapersersuissaaq taakku kommunimi kulturikkut sunngiffimmilu inuunermut peqataasinnaaniassammata
- Kommune peqatigiiffinnut il.il. siunnersuillunilu ilitersuisassaaq, taakku sapinngisamik inunnik innarluutilinnik ilanngutsitsisinniassammata
- Kultureqarnermi sunngiffimmilu neqeroorutit tamanit atorneqarsinnaassapput; atorneqarsinnaanermik oqarnermi timikkut anguneqarsinnaanissaat, kiisalu paasissutissinneqarsinnaanermut ilisimatinneqarsinnaanermullu tunngasut pineqarput
- Kommunimi periarfissat pioreersut nutaallu sapinngisamik innarluutilinnut naleqqussarneqarnissaat eqqumaffigineqarnerulissaaq
- Kommune attavissanik pilersitsinermut tapersersuissaaq, kiisalu peqatigiiffiit piumassutsiminnik sulisuusut suleqatigalugit attavissanik aaqqissuussinermut peqataassalluni.

5. Utoqqarnut politikki

Utoqqarnut politikkeqarnikkut kommunip innuttaasut allat assigalugit utoqqarnut isumaginninnissaa, kiisalu Kommuneqarfik Sermersuumi utoqqaanerup nuannersuunissaata siunertaanissaa Kommuneqarfik Sermersuup nukittorsarusuppaa.

”Utoqqaq tassaaginnarpoq inuusuttoq utoqqalisimasoq” (Nakorsaanerup Esther Møllerip, Danmarkimeersup oqaasia issuagaq). Issuaaneq taanna Kommuneqarfik Sermersuumi utoqqarnik paasinnittarnermut naapertuulluarpoq. Utoqqaat allatulli inuttut assigiinngitsigiinnassapput.

Utoqqaat inuupput kulturikkut, nunami sumiinnikkut inuttullu tunuliaqutaqarnikkut, inuunermut isiginninnikkut, kissaateqarnikkut pisariaqartitsinikkullu assigiinngiaartut tamarmillu inuunermut

ninngusuumik misilittagallit. Taamaattumik utoqqaat kulturikkut sorlaat ilisimasallu akornanni "ikaartarfiliortutut" peqataasinnaapput.

Utoqqaat piginnaasaat ilisimasaallu pillugit inuiaqatigiinnik ineriartortitsinermi peqataatinneqarnissaat kommunip kissaatigaa. Utoqqarpasuit ukioqqortusereerlutik nammineersinnaasarput, atugassarititaasut naleqqukkaangata. Allat ikiortissamik atorfissaqartitsiartuaalersarput. Kommunip utoqqarnut suliniarnerani pineqartup pisariaqartitai kissaataalu aallaavigineqassaapput.

Utoqqarnut politikkeqarnermi iluaqutissat:

- Utoqqarnut politikkiornikkut kommunip utoqqarnut tunngatillugu isumai suliniutaalu erseqqissarneqassapput
- Utoqqarnut politikkeqarnikkut suliniutinik nutaanik suliniutaareersunillu pitsaanerusemik ataqatigiissaareqataasoqarsinnaavoq
- Taanna utoqqarnut tunngasuni suliniutinik ineriartortitsinissamut pilersaarutitut atorneqarsinnaavoq

Takorluukkat

Kommuneqarfik Sermersuumi utoqqaat ilaqtatit inuiaqatigiillu eqqaminniittut ataqatigalugit kommunip tunngavissiarisaani atugarissaassapput:

- Utoqqaat pineqartumut inuiaqatigiinnullu iluaqutaasumik pitsaasumik pissarsiaqarnartumillu inuuneqassapput
- Utoqqaat nammineersinnaasut peqataaffiusumik inuuneqaannarnissamut, kiisalu sapinngisamik sivilunerpaamik ilaqtaminnut katersuuttarfiunissamut pilerilersinneqarlutillu tapersorneqassapput
- Utoqqaat ikiortariallit isumassortariallillu kommunimi tunngavissiarineqartuni toqqissisimanartumik nalilimillu inuuneqaannassapput

Suliniuteqarfiit

Kommune ikiuppat tamanna ima pissaaq innuttaasup nammineq inuunerminut peqqinnissaminullu akisussaaginnarnissaa tapersorneqassalluni, tamanna ajornanngippat. Aamma tamanna siunertarineqassaaq kommune utoqqarnut inissianik, kulturikkut sammisassatigullu neqeroorutini, kiisalu utoqqarnut neqeroorutiniq allanik attuumassutilinnik pilersarusiortillugu.

Aammattaaq innuttaasut sapinngisamik sivilunerpaamik nammineersinnaanissamut tapersorneqarnissaat kommunillu pisariaqartitsisoqalersillugu imminut ikiornissamut ikiorsiinissaa

qitiuvoq. Qulaani allassimasut qularnaarniarlugit politikerit Kommuneqarfik Sermersuumi utoqqarnut politikkami suliniuteqarfiit makku akueraat, siunissami qaninnerusumi utoqqartut inuunermi pingaarnepaat sammeneqarnissaannik qularnaariffiusussat:

- Inuunerup naleqassusia
- Ineqarneq
- Nammineq inuunermut akisussaaneq
- Toqqissisimaneq, tatiginnineq, paaqqinnineq isumassuinerlu
- Utoqqarnut tunngasuni sulisut suliamik pingaartitsinerat, attaveqaqatigiinnerat ammasuunerallu

Inuunerup naleqassusia

Kommuneqarfik Sermersuumi utoqqaat misigisassat inuunerullu naleqassusia sammillugit peqqinnartumik peqataaffiusumillu inuuneqarnissaat siunertaavoq. Kommunip utoqqaat inuunermi peqataaffiusumi tapersersussavai tamatumunngalu tunngavissanik ikiorlugit, taamaalillutik pineqartut namminneq piumasatik naapertorlugit inuuniassammata. Tamatumunnga peqatigitillugu peqqinnartumik inuuneq innuttaasunut tamanut ukiut inuuffigisat pitsaasut sapinngisamik amerlasuunissaannut tunngavoq kommunillu innuttaasut utoqqaat peqqinnartumik inooriaaseqarnissamik toqqaasinnaanerat nukittorsassavaa.

Anguniagaq

Kommunimi utoqqaat inuunerminni naleqarnerpaamik inuunissaat

Tassa imaappoq:

- Inuit allat akornanniinnissaq inuunermi pingaarutilerujussuuvoq, taamaattumik ilaqtariit, ikinngutit, eqqaamiut, peqatigiiffiit ilisarimasallu allat pineqartup ulluinnarni inuuneranut ilanngutsinneqarnissaat sulissutigineqassaaq
- Utoqqaap nammineersinnaaginnarnissaa ulluinnarnilu peqataaffiusumik inuuneqarnissaa pillugu pinaveersaartitsinerlutit sungiusarnermullu tunngatillugu siusissukkut anguniagaqartumillu suliniartoqartariaqarpoq
- Innuttaasut peqqissuuginnarniarlutik namminneq qanoq iliorsinnaanerannik ilisimatitsisoqartarlunilu ilitsersuisoqartassaaq, utoqqaaneq sapinngisamik napparsimaffiunani naleqartitsiviusumillu atorneqarniassammat
- Innuttaasoq utoqqaasoq kulturikkut sunngiffimmilu sammisassaqaarnikkut peqataanissamut periarfissaqassaaq

- Utoqqaq pineqartoq ineriartuinnarnissamut periarfissaqassaaq, aamma pensionisialittut

Ineqarneq

Inuunermi inissisimanerup allanngornera peqatigitillugu soqutigisat ineqarnermullu tunngasutigut pisariaqartitat aamma allanngorsinnaapput. Inigisap ilusaa avatangiisillu qanitarisat piffissap ingerlanerani allanit ikiorneqartariaqalernerumut pingaaruteqalersinnaapput. Inigisaq aamma/imaluunniit inissisimanagera naleqquppat peqqinnartumik peqataaffiusumillu utoqqaanissaq qularnaareqataaffigineqarsinnaavoq, kiisalu nammineq angerlarsimaffigisami kiserliornissaraluaq toqqissisimannginnissaraluarlu pinaveersaartinneqarsinnaalluni.

Anguniagaq

Kommunimi utoqqaat inissianik assigiinngitsunik pineqartup pisariaqartitaanut naleqqussakkanik neqeroorfigineqarnissaat

Tassa imaappoq:

- Qanoq sanngiillisimatigineq apeqquaatillugu utoqqarmut naapertuuttumik inissaqartitsisoqarnissaa qularnaarneqassaaq
- Utoqqaat naapertuutsillugu utoqqaallu kissaataa malinneqarsinnaatillugu sapinngisamik sivilisunerusumik namminneq angerlarsimaffimmiiginnarnissamut tapersorsorneqassapput
- Paaqqinniffeqarnikkut innuttaasut namminneq angerlarsimaffimmini sapilersimasut immikkut ilusilersukkamik, paarineqarnissamik isumassorneqarnissamillu pisariaqartitsinermik tapersiiviusumik naleqquttumik inissaqartinneqarnissaat qularnaarneqassaaq
- Paaqqinniffiit najugassatut nuannersutut sumiiffittullu nammineq pingaartitanik soqutigisanillu qitiutitsiinnarfiusussatut misiginartuussapput
- Paaqqinniffinni najugaqartunut najukkamilu utoqqarnut paaqqinniffinni sammisassaqartitsinikkut neqerooruteqarnissamut periarfissiisunik tunngavissiiinissaq Kommuneqarfik Sermersuup ilungersuutigissavaa

Nammineq inuunermut akisussaaneq

Utoqqaat namminneq ulluinnarni inuunermikkut aqqissuussinissamut, kulturikkut ingerlatanut peqataanissamut allallu akornanniinnissamut periarfissaqassapput.

Pineqartup aalajangiisinnaanissaa namminerlu inuunermi atukkaminut namminerlu inooriaaseqarnerminut akisussaaneq sulissutigineqassaaq.

Anguniagaq

Utoqqaap nammineq inuunerminut akisussaaginnarnissaa

Tassa imaappoq:

- Utoqqaq nammineq inuunermi inissisimanerminut pingaarnertut akisussaaginnassaaq
- Suliassat utoqqarnik namminneq inuunerminnut sunneeqataasunik akisussaasunillu oqaloqateqarluni suliarineqassapput
- Ikorsiinermi tapersiinermilu inuup pineqartup nukissai pisariaqartitaalu aallaavigineqartariaqarput
- Utoqqaat pillugit siunnersuisoqatigiit utoqqaat namminneq akisussaaneermik aalajangiinermilu utoqqarmut tunngasuni sunneeqataasinnaanermik samminninnissaannik qularnaarniarnermi suleqataassapput

Toqqissisimaneq, tatiginnineq, paaqqinnineq isumassuinerlu

Utoqqarmut ikorsiisariaqarneq innuttaasup pineqartup kissaatai pisariaqartitaalu aallaavigalugit neqeroorutigineqassapput. Sulisut pineqartup inuunermi inissisimanageranik paasinnerusunnerat taannalu aallaavigalugu iliuuseqarusunnerat innuttaasut tatigisinnaavaat. Utoqqaat ikiorneqarnissamik pinngitsuuisinnaanngitsut misigissapput isumassorneqarnissaaq qanilaarnissarlu inissaqartinneqartut. Suliassatigit inuttullu ikorsiisoqassaaq utoqqarmut paaqqinniffinni najugaqartunut utoqqarnullu nammineq angerlarsimaffimminni najugaqartunut.

Anguniagaq

Innuttaasut atugarliulersimasut toqqissisimanissaat isumassorneqarnissaallu qularnaarneqassaaq

Tassa imaappoq:

- Innuttaasunut utoqqaasunut qanigisaannullu tapersersuineq siusinnerusukkut inuunerisimasamik, inuttut kissaatigisanik pisariaqartitanillu pineqartullu pisinnaaneranik aallaaveqassaaq
- Utoqqaat imminnut isumassorsinnaanerat siuarsarneqassaaq
- Pinaveersaataasumik angerlarsimaffimmut pulaartarnikkut toqqissisimanermik iluarinninnermillu misiginermik nukittorsaasoqassaaq
- Utoqqaap suleqatigineratigit pisariaqartitsinermik immikkut naliliinikkut paaqqinnittoqassaaq

- Utoqqaq suleqatigiinnermi pisuussutaassaaq ikiuinerlu imminut ikiornissamut ikiorsiissutaassalluni
- Ikiorsiisoqassaaq utoqqaap imminut nalilittut akuliutsitaasutullu misiginera atuutiinnartussanngorlugu
- Puiguttortut utoqqaallu allat suleqataanissamut namminnerlu inuunermut akisusnaanissamut nukissaqanngitsut utoqqaap nakkutigineqarnissaata kiisalu toqqissisimanartumik pingaartitsiviusumillu paaqqutarineqarnissaata qularnaarneqarnissaa sammillugu ikiorserneqassapput

Utoqqarnut tunngasuni sulisut suliamik pingaartitsinerat, attaveqatigiinnerat ammasuunerallu

Pitsaernerpaamik isumassuisinnaaniarluni sullissisinnaaniarlunilu kommunimi utoqqarnik sullissineq qaqugukkulluunniit naliliiffigineqartarlunilu pitsanngorsarneqassaaq. Kommunimi suliniarnermi periarfissat aporfissallu pillugit attaveqatigiinneq ammasuunerlu utoqqaat kommunillu akornanni naatsorsuutigisassanik aalajangersaanerme pingaaruteqarluinnarput.

Anguniagaq

Kommunimi utoqqarnut tunngasuni sulisuusut pikkorissuunissaat, piginnaanissaat inussiarnersuunissaallu

Tassa imaappoq:

- Angerlarsimaffimmi ikiortinut pikkorissartitsinerit amerlisarneqassapput
- Sulisumut sulinerme atugassarititaasut, ilinniartitaanerup ilinniartitseqqittarnerullu pitsanngorsartuarneqassapput
- Sulisut suliatigut ilisimasaqarluassapput pineqartullu immikkut issusianik takunnissinnaassallutik akuersaartuussallutillu
- Sulisoq suliarinnittusoq utoqqarnik oqaloqateqarluni suliassaminik suiarinnissaaq
- Ikiuinerup pitsaasumik qitiusumillu pingaartitat sammillugit pinissaanut sulisut qitiussapput
- Suliaqatigiit akornanni suleqatigiinneq pingaartinneqassaaq, utoqqaap suleqatigiinnerup ilivitsuuneranik misiginissaa qularnaarniarlugu
- Kommunip innuttaasullu, qanigisaasut sulisullu akornanni oqaloqatigiinneq siuarsarneqassaaq
- Utoqqaat namminneq inuunermi inissisimanerminnik pilersaarusiornissamut tunngatillugu iliuuseqarnissamut periarfissaqavinnissaannut pisariaqartumik utoqqaat periarfissanik, pisinnaatitaaffigisanik pisussaaffigisanillu ilisimanninnissaat qularnaarneqassaaq